

Förslagskatalog

Småföretagsdelegationens rapport 7

Juni 1998

Förord

Småföretagsdelegationen tillkallades hösten 1996 för att identifiera problem och föreslå åtgärder för att undanröja onödiga hinder för etablering och tillväxt i småföretag.

Delegationen har till stor del arbetat otraditionellt och haft nära kontakter med småföretagare, organisationer och myndigheter. Vi har träffat och intervjuat småföretagare och låtit dem och andra komma till tals i debatter, hearings och samtal. I denna sjunde rapport redovisas samtliga förslag från de tidigare rapporterna i sammanfattning. Dessutom redovisas ett antal nya förslag inom regelförbättring-/förenklingssområdet.

I Småföretagsdelegationen har följande ledamöter ingått: Gunilla Almgren, Erling Bergkvist, Gunnar Erlandsson, Camille Forslund, Sune Halvarsson, Stina Hubendick, Per-Olof Jönsson, Jan Krylborn, Gunnel Mohme, Anitra Steen, Bengt-Arne Vedin och Birgitta Ytterström. Delegationen har biträtts av experterna Mats Fagerlund (fr.o.m. 19 januari 1998), Yvonne Fredriksson, Staffan Sandström, Mathias Ternell (t.o.m. 18 januari 1998) och Charlotte Zackari, samtliga från Närings- och handelsdepartementet, samt Magnus Johansson, LRF (fr.o.m. 12 januari 1998).

Inom delegationens sekretariat har Björn Jansson, Martin Hammarström, Lena Noreland och Sven Sjögren arbetat med rapporten. För redaktionell utformning och utskrift har Kerstin Svensson svarat.

Småföretagsdelegationen överlämnar härmed sin sjunde rapport, *Förslagskatalog*, till regeringen.

Stockholm i juni 1998
Småföretagsdelegationen

Mats Johansson
Ordförande

Innehåll

1	Småföretagsdelegationens arbete.....	7
1.1	Direktiven.....	7
1.2	Småföretagen som utgångspunkten för delegationens arbete.....	7
1.3	Småföretagsdelegationens sammansättning och arbetsformer.....	8
2	Småföretagspolitik för tillväxt.....	11
3	Småföretagspolitikens förutsättningar.....	13
3.1	Företagsklimat.....	13
3.2	Sveriges ekonomiska utveckling.....	14
3.3	Skattesystem och skattetryck.....	14
3.4	Arbetsrätt.....	15
4	Nya förslag.....	17
4.1	Förenkla semesterlagen.....	17
4.2	Myndighetssamverkan vid anmälan.....	18
4.3	EU:s strukturfonder.....	20
4.4	Konkurrens mellan offentligt och privat.....	22
4.5	Offentliga upphandlingar.....	23
4.6	Konkurrenssnedvridande stöd.....	24
4.7	Moms och uppbördsdeklaration.....	26
4.8	Nya EG-anpassade regler om resultaträkningens utformning.....	27
4.9	Arbetarskydd.....	29
4.10	Informations- och samrådspåikt vid markarbeten.....	30
4.11	Förenkla redovisningen av mat och alkohol för restauranger.....	31
4.12	Konkurrensneutralitet mellan statligt anställda distrikts veterinärer och privatpraktiserande veterinärer.....	32

5	Sammanställning av förslag.....	35
5.1	Förslag lämnade i särskilt aktualiserade frågor.....	35
5.2	Förslag kring regelreformer.....	36
5.2.1	Förenkling av befintliga regler.....	37
5.2.2	Regelreformeringsystem.....	38
5.3	Förslag kring tillgänglighet.....	44
5.4	Förslag kring kompetensförsörjning.....	47
5.5	Förslag kring kapitalförsörjning.....	48
5.6	Förslag kring social ekonomi och samverkan mellan småföretag	50
6	Genomförande, kostnader och finansiering.....	53
6.1	Inledning.....	53
6.2	Effekter för småföretagen och företagsklimatet av föreslagna åtgärder.....	53
6.3	Budgeteffekter och finansiering.....	54
6.3.1	Budgeteffekter av merparten av förslagen.....	55
6.3.2	Budgeteffekter av vissa större reformer.....	65
6.4	Genomförande av förslagen.....	69
	<i>Småföretagsdelegationen</i>	<i>71</i>

1 Småföretagsdelegationens arbete

1.1 Direktiven

Småföretagsdelegationen tillkallades hösten 1996 för att identifiera problem och föreslå åtgärder för att undanröja onödiga hinder för etablering och tillväxt i småföretag. Delegationen förutsattes arbeta nära näringslivets organisationer, fackliga organisationer, statliga myndigheter och kommuner och bygga sina förslag på kartläggningar av småföretagens problem.

Delegationen fick i uppdrag att halvårsvis rapportera till regeringen hur arbetet fortskrider och att slutgiltigt redovisa arbetet senast den 1 juli 1998.

1.2 Småföretagen som utgångspunkten för delegationens arbete

I Småföretagsdelegationens direktiv¹ sägs att samhället bör skapa förutsättningar för konkurrenskraftiga företag som kan generera tillväxt och sysselsättning. Det kunde ha föranlett Småföretagsdelegationen att avgränsa intresset till de företag som har stor tillväxtpotential, t.ex. högteknologiska IT- eller medicinska företag, i en förhoppning att kunna främja framväxten av nya svenska storföretag liknande dem som växt upp till globala koncerner under 1900-talet. Det är naturligtvis vår ambition att kunna peka på nyckelfaktorer som kan innebära att goda verksamhetsidéer lättare kan förverkligas i nya och växande företag. Delegationen har dock valt att arbeta för åtgärder som kan gynna småföretagande i stort, inte bara företagande med stor tillväxtpotential.

¹ Dir 1996:70.

Gruppen småföretag är mycket heterogen. Det enda alla småföretag har gemensamt är just att de är små. Delegationen har tagit fasta på det faktum att många småföretag varken vill eller kan expandera. De flesta småföretag producerar service för en lokal marknad.

Resonemanget är naturligtvis förenklat. Men vi har dragit slutsatsen att delegationen inte uteslutande skall ägna sig åt de renodlade tillväxtföretagen. Villkoren för att bedriva lönsam verksamhet i det stora antalet mycket små, ofta serviceproducerande företagen spelar sammantaget stor roll för försörjningen, sysselsättningen och välfärdsutvecklingen. Ett lönsamt enmansföretag sysselsätter och försörjer en person och kanske dennes familj. Effektiva småföretag – inte minst företag i samverkan – kan innebära ändrade konsumtionsmönster och bidra till att generera tillväxt i ekonomin.

Småföretagsdelegationens arbete har inriktats på förslag om hur hinder för etablering och tillväxt i småföretag skall undanröjas, oberoende av vilka kategorier de tillhör. Eftersom småföretagsgruppen är heterogen kan vissa förslag vara ointressanta eller irrelevanta för någon delgrupp. Förslag om introduktion av IT som arbetsverktyg i småföretag är t.ex. ovidkommande för det företag vars affärsidé är att utveckla och sälja programvara till datorer, åtminstone vad gäller förslagens direkta syfte. Den indirekta effekten blir däremot påtaglig också för IT-företaget – efterfrågan på utrustning och programvara ökar, när antalet IT-användare ökar bland småföretagen.

1.3 Småföretagsdelegationens sammansättning och arbetsformer

Småföretagsdelegationen har varit brett sammansatt med representanter för näringslivet, organisationer och centrala myndigheter med verksamhet på områden som betyder mycket för företagen. Närings- och handelsdepartementet som ansvarar för småföretagsfrågor i Regeringskansliet har varit representerat genom flera experter.

Delegationen har strukturerat sitt arbete i ett antal huvudområden som bedömts vara särskilt viktiga för småföretagen:

- avreglering, regelreformer
- tillgång till information och myndigheters service
- småföretagens kapitalförsörjning
- småföretagens kompetensförsörjning
- social ekonomi och former för samverkan i nätverk.

Delegationen har till stor del arbetat otraditionellt och haft nära kontakter med många olika intressenter. Vi har haft många direkta kontakter med småföretagare och andra intressenter och undersökt åsikter och önskemål på de olika områdena. Vi har träffat och intervjuat många av företagarna och låtit dem och andra komma till tals i debatter, hearings och samtal. Förslagen om bl.a. regelförenklingar har inhämtats genom att vi låtit myndigheter själva rapportera till delegationen. De ansvariga departementen har fått tillfälle att kommentera myndigheternas förslag. Delegationen har berett riksdagsledamöter tillfälle att ställa frågor och lämna synpunkter i en hearing. Småföretagsdelegationen har haft en egen hemsida på Internet.

Delegationen har redovisat sina slutsatser och förslag i (ett antal) delrapporter och hållit presskonferenser i samband med att förslagen blivit offentliga. Vi har också lämnat förslag och synpunkter till regeringen under arbetets gång, dels i underhandskontakter, dels i skrivelser till departementen.

Vår ambition har genomgående varit att förslagen skall vara så handfasta och direkta som möjligt. De flesta insatser som föreslås skall vara sådana att de kan genomföras utan omfattande utredningar och förberedelser. Men ambitionen har naturligtvis inte kunnat följas helt och hållet. På några områden föreslår vi systemförändringar som är så omfattande och genomgripande att de inte kan göras utan omsorgsfulla förberedelser. Det gäller t.ex. förslaget om att införa kompetenskonton för att underlätta individers livslånga lärande.

2 Småföretagspolitik för tillväxt

Många politikområden av avgörande betydelse för småföretags utveckling är inte primärt näringspolitiska, t.ex. infrastruktur, kommunikationer, utbildning, forskning, sjuklöneperiodens längd, arbetsrättslig lagstiftning och skatter. Småföretag är dessutom ofta mer beroende av offentliga insatser inom dessa områden än storföretag – storföretag har lättare att organisera egen utbildning, forskning och kommunikationer etc.

Det är av stor betydelse för utvecklingen av småföretag att ett näringspolitiskt perspektiv kan hävdas starkare inom ramen för en ”bredare näringspolitik”.

Detta leder till ett behov att hantera näringspolitiken på ett mer samlat och strategiskt sätt, kanske framför allt vad avser:

- *näringspolitiken nationellt* (i dialog mellan Närings- och handelsdepartementet och andra departement, men även mot centrala myndigheter)
- värnande av *svenska intressen inom EU*
- hävdande av *nationella mål* i den mer *regionaliserade svenska tillväxtpolitiken*.

Många beslut av stor betydelse för småföretagen fattas inte av regering och riksdag i Sverige utan inom EU eller av svenska myndigheter – och på sikt även i regionerna i Sverige.

Med den svenska förvaltningsmodellen ligger den ”strategiska kapaciteten” – förmågan att tidigt identifiera, formulera och driva nationella intressen – i första hand inom fackmyndigheterna. I andra europeiska länder ligger denna kapacitet i första hand inom departementen.

EU-medlemskapet, regionaliseringen i Sverige och förändringen av näringspolitikens verktyg leder till att den strategiska kapaciteten blir av central betydelse. Näringspolitikens framgång avgörs av hur Regeringskansliet kan utveckla denna strategiska kapacitet samt förmågan att tidigt identifiera nationella intressen och bygga allianser kring dem.

Den statliga ”främjandeverksamheten” (med kapital, rådgivning etc.) har kanske fungerat bäst för traditionella ”svenska branscher” – tillverkande industri inom verkstad/metall och trä/papper/massa. Snabb-

växande branscher inom t.ex. tjänstesektorn och kultursektorn, har kanske inte fått samma möjligheter till utveckling. En översyn av den statliga "främjandeverksamheten" behövs därför.

En dynamisk småföretagspolitik bör utgå från småföretagen själva – stödja småföretagens "efterfrågan" på faktorer som behövs för företagets utveckling – i stället för att stödja "utbudet" av företagsutvecklande åtgärder.

Viktiga utgångspunkter i delegationens arbete är att:

- småföretagen själva är utgångspunkten – perspektivet måste utgå från att småföretagen är myndighetens "kund", inte "undersåte"
- politiken måste underlätta tillkomsten av nya typer av företag, i nya verksamheter, med ny teknik, nya arbetssätt samt nya organisations- och samverkansformer
- förutsättningen för företagande avgörs av beslut inom många politikområden och på flera nivåer (EU, nationellt, regionalt och lokalt) varvid helhetssyn är strategiskt.

De erfarenheter som lättast kan dras av kontakter med andra länder och EU:s organ är framförallt tre:

- nödvändigheten av en stark politisk "uppbackning" – på högsta nivå – för att höja småföretagandets status och påverka attityder inom myndigheterna och bland allmänheten
- behovet av en sammanhållen struktur – så att delarna stöttar varandra och bidrar till en fungerande helhet
- småföretagspolitikens samband med näringspolitiken i övrigt, arbetsmarknadspolitik, regionalpolitik och skattepolitik samt med former för samverkan mellan företag och mellan företag och myndigheter.

Myndigheternas attityder till småföretag och förhållningssättet i kontakter med småföretag har mycket stor betydelse, både praktiskt för att lösa frågor smidigt och psykologiskt hur småföretagen upplever kontakten. Ett litet företag är inte ett litet storföretag. Detta har formulerats på flera olika sätt i delegationens arbete:

- myndigheter måste utgå från småföretags situation vid utformning av regler²
- myndigheter måste se småföretagen som sina kunder
- statliga åtgärder för företagsutveckling måste utgå från och stödja småföretagens egna behov.

² Ett etablerat begrepp för detta i England är "think small first".

3 Småföretagspolitikens förutsättningar

3.1 Företagsklimat

Utöver de fem områden delegationen prioriterat³, finns det tre områden som har strategisk betydelse för småföretagens möjlighet att utvecklas och som delegationen menar har en avgörande betydelse för företagsklimatet:

- Sveriges ekonomiska utveckling
- skattesystem och skattetryck
- arbetsrättens utveckling.

Generellt sett bedömer Småföretagsdelegationen att företagsklimatet för småföretag i Sverige har förbättrats. Ytterligare förbättringar krävs dock i småföretagens förutsättningar vilket framgår av de förslag som delegationen lagt fram och som sammanfattas i denna rapport.

En viktig aspekt där betydande förbättringar bör kunna åstadkommas inom ramen för ett förbättrat företagsklimat är attityden till företagare och småföretag. Attityden till företagare och småföretag har tidigare – i ett samhälle där storföretag och offentlig sektor var normen – varit negativ. Detta har påverkat såväl allmänhetens inställning som myndigheters förhållningssätt. Det är av stor vikt att den förändring mot en mera positiv attityd till företagande och småföretag som kunnat märkas på senare år får bredare genomslag. Den ekonomiska ”spelplanen” bör vara neutral och inte gynna vissa företagsformer, finansieringsformer, organisationsformer eller dylikt.

³ Småföretagsdelegationen har som ovan angetts valt att koncentrera sitt arbete till fem områden: avreglering, tillgång till information, kapitalförsörjning, kompetensförsörjning och social ekonomi/samverkan.

3.2 Sveriges ekonomiska utveckling

För småföretagen är det av stor vikt att regeringens politik för att sanera ekonomin varit och är framgångsrik. Endast om kunderna har råd att efterfråga produkterna kan företagen utvecklas. Storföretagen har haft ”draghjäl” av exporten – men för småföretagen är hemmamarknaden, och då särskilt den privata konsumtionen, särskilt viktig.

Småföretagsdelegationen betonar därför betydelsen av en stark samhällsekonomi för att småföretagen skall utvecklas. Mycket tyder nu på att den privata konsumtionen som ökat år 1997 kommer att fortsätta öka åren 1998, 1999, 2000 och 2001.

Detta är av strategisk betydelse för småföretagen: Avgörande för småföretagens utveckling är först som sist att plus och minus måste gå ihop – det måste finnas efterfrågan så att det blir vinst!

3.3 Skattesystem och skattetryck

Skattetryck och skatteregler har i Småföretagsdelegationens dialog lyfts fram av många småföretagare som ett viktigt problem för företagens utveckling.

Småföretagsdelegationen har agerat inom några för småföretag särskilt viktiga skatteområden:

- reglerna om beskattning av fåmansföretag
- schabloniserad beskattning av tjänstebilar
- förenklad självdeklaration för företagare
- slopade skattetillägg för periodiseringsfel i momsredovisning.

Småföretagsdelegationen har i sin rapport ”Kapitalförsörjning till småföretag” betonat att skattesystemet kan verka hindrande för såväl enskilda som företag att gå in med riskkapital i småföretag. Avkastning och försäljningsvinst efter skatt anses inte stå i rimlig proportion till riskerna i jämförelse med andra placeringar. Sådana strukturella fel i skattesystemet måste förr eller senare åtgärdas. På sikt borde dubbelbeskattningen (i vissa fall trippelbeskattningen) av både vinster och utdelningar tas bort. Speciellt angeläget är detta för onoterade bolag. Dessa har inte den fördel av en kontinuerlig kapitalkälla som en börs ofta utgör.

Småföretagsdelegationen har vidare vid sitt sammanträde den 10 mars 1997 anslutit sig till ett förslag från bl.a. Industriförbundet att de s.k. ”stoppreglerna”, de särskilda reglerna för fåmansföretagsbeskattning kan avskaffas.

Delegationen har valt att inte gå på djupet inom skatteområdet – inte för att det inte är viktigt utan för att omfattande utredningsarbete har pågått och pågår inom området. Om delegationen valt att gå på djupet inom skatteområdet hade risken dessutom varit stor att delegationens arbete inom övriga områden blivit allvarligt lidande utan att några särskilt stora framsteg kunnat göras i skattefrågor.

Vad Småföretagsdelegationen i första hand eftersträvar är enkla, översiktliga och i tiden hållbara skatteregler. Reglerna skall vara lätta att tillämpa och så stabila att man kan sätta sig in i dem – innan de ändras – och planera med utgångspunkt från dem. Att staten i många fall tar ut moms ”i förskott” är också ett stort problem för småföretag och upplevs som en negativ markering.

3.4 Arbetsrätt

Arbetsrättsliga regler har av många småföretagare lyfts fram som ett viktigt problem. Delegationen har valt att inte gå på djupet inom detta område – området är komplext, kontroversiellt och har varit föremål för omfattande utredningar. Om Småföretagsdelegationen valt att gå på djupet inom arbetsrätten hade risken varit stor att delegationens arbete inom övriga områden blivit lidande utan att några särskilt stora framsteg gjorts inom arbetsrättens område. När Småföretagsdelegationen planerade sitt arbete pågick vidare en dialog mellan arbetsmarknadens parter rörande arbetsrätten – delegationen ville inte störa denna process.

Riksdagen har dessutom under 1996 beslutat om ändringar inom arbetsrättens område för att underlätta nyanställningar. Dessa ändringar omfattade anställningsskyddslagen och främjandelagen, bl.a. infördes en ny anställningsform – ”överenskommen visstidsanställning”. Dessa ändringar trädde i kraft 1997-01-01. Riksdagen har också beslutat att en referensgrupp skall utvärdera den nya anställningsformen. Även detta har utgjort motiv för att delegationen inte primärt inriktat sina förslag på arbetsrättens område.

Småföretagsdelegationen vill dock understryka behovet av en fortsatt dialog kring arbetsrättens utformning för en fördjupad anpassning till småföretagandets villkor. Delegationen bedömer arbetsrätten som ett viktigt område för att förbättra företagets tillväxtförutsättningar.

Vi har i Sverige under en lång historisk period haft en stabil ekonomi med god tillväxt och låg arbetslöshet – från andra världskriget fram till 1970-talets början. Stabiliteten har gjort att vi kanske underskattar behovet av flexibilitet och förnyelse i ekonomin – vi söker våra förebilder i en stabil miljö som inte längre finns. Stabiliteten har också

inneburit en strävan att förfina regelstyrningen på ett sätt som i en mer flexibel miljö är olyckligt.

Sverige har också varit ett storföretagsorienterat land med en mycket traditionell branschstruktur. Arbetsrätten har därför en utformning som passar stora företag och traditionella branscher bättre än små företag och nya branscher.

Utmaningen inom arbetsrätten ligger i att utforma system som är smidigare för företagen och underlättar utvecklingen av nya företag, branscher och organisationsformer – utan att de anställdas krav på anställningstrygghet, arbetsmiljö och inflytande urholkas.

Det är möjligt att ett sådant system som är mer överblickbart också innebär förbättrade förutsättningar för de anställda – just genom att de själva lättare kan sätta sig in i och förstå reglerna samt vilka rättigheter och skyldigheter de ger.

4 Nya förslag

Delegationen har tidigare avlämnat ett antal förslag. Dessa redovisas i sammanfattning i avsnitt 5 i denna skrift. Här redovisas nedan ett antal nya förslag som inte presenterats på annat sätt och som delegationen på olika sätt anser kan leda till förenklingar eller förbättringar för småföretag.

4.1 Förenkla semesterlagen

Semesterlagen har ett omfattande och detaljerat regelverk som är svårt att överblicka och som därmed skapar en rad tillämpningsproblem i framför allt de mindre företagen. Till det som skapar administrativt besvär hör att semesterår inte följer kalenderåret, beräkningen av semesterlön och semesterersättning, administration av sparad semester och semesterlönegrundande frånvaro.

Administrationn av semesterlönereglerna fungerar bättre hos offentliga myndigheter och större företag än i mindre företag. Systemets komplexitet gör att reglerna riskerar att tolkas fel. Speciellt olyckligt är detta eftersom reglerna är så krångliga att löntagaren själv inte kan räkna ut vilken semesterlön han/hon har rätt till.

I dag utgör t.ex. sjukdom, föräldraledighet och studier grund för semesterlön. Ett enklare och mer logiskt system vore att skyldigheten att betala semesterlön knöts till huvudbetalaren, dvs. om försäkringskassan betalt ersättning under tid som arbetstagaren varit ledig är det rimligt att försäkringskassan också svarar för semesterersättning för denna tid.

I princip kan semesterlönen i ett förenklat system grundas på antingen en procentregel eller ett antal betalda semesterdagar. I det första fallet finns en direkt koppling mellan tidigare utbetald lön och semesterersättning. I det andra fallet kopplas antalet betalda semesterdagar till anställningstid. Det är när man blandar dessa två huvudprinciper som semesterlönesystemet blir besvärligt att hantera.

Arbetsgivarnas organisationer har länge varit kritiska mot semesterlagens utformning. Det finns även hos löntagarorganisationerna en god förståelse för att semesterlagen skapar problem hos mindre och

medelstora företag. Det finns uppenbart en öppenhet att reformera lagen med sikte på enklare regler. För att skapa en lösning där det bara uppstår vinnare är det angeläget att förenklingar i semesterlönereglerna genomförs parallellt med en omförhandling av avtalen mellan arbetsmarknadens parter. En utgångspunkt för dessa förhandlingar bör vara att ersättningsnivåerna hålls konstanta medan reglerna görs enklare.

Småföretagsdelegationen föreslår att en särskild utredare tillsätts med uppdrag att lägga förslag till en reformering av semesterlagen

4.2 Myndighetssamverkan vid anmälan

Myndigheter borde i betydligt större omfattning än i dag kommunicera med varandra för att avlasta småföretag från t.ex. anmälningsplikt.

I ett fall som kommit till Småföretagsdelegationens kännedom drabbades en butiksinnehavare av rån. Händelsen polisanmäldes och utreddes i vanlig ordning. Efter en tid fick denne småföretagare ett brev från Yrkesinspektionen som upplyste honom om att han underlåtit att anmäla rånet till dem och att detta kunde straffas med böter eller fängelse, men att man kunde se mellan fingrarna denna gång. Ett rån är i sig en traumatisk händelse för en småföretagare och hans/hennes anställda. Att på detta sätt bli upplyst om att man själv gjort sig skyldig till brott är enligt Småföretagsdelegationens uppfattning både tråkigt och onödigt.

Arbetsgivarens skyldighet att till Yrkesinspektionen anmäla "tillbud som har inneburit allvarlig fara för liv eller hälsa" för arbetstagare är fastställd i Arbetsmiljöförordningen 2 §.

3 kap. 2 § Arbetsmiljölagen tar upp att arbetsgivare fortlöpande skall undersöka risker med verksamheten.

Arbeterskyddsstyrelsens författningssamling 1996:6, 11 § lyder: "Arbetsgivaren skall utreda orsakerna till ohälsa, olycksfall och allvarigare tillbud i arbetet och årligen göra en skriftlig sammanställning av det inträffade."

Samtliga regler, som gäller alla företag oavsett storlek, vittnar om statsmakternas omsorg om den anställdes arbetssituation. Också småföretagaren har stort intresse i att de anställda och han/hon själv har en säker arbetsplats och god arbetsmiljö.

Ett småföretag som just fått sin butik rånad har dock annat att tänka på än att anmäla händelsen till Yrkesinspektionen. En enkel lösning som skulle minska den administrativa belastningen på småföretaget vore att

polisen informerar Yrkesinspektionen om händelsen. I korrespondens⁴ med Yrkesinspektionen och Rikspolisstyrelsen i detta ärende har följande framkommit:

Yrkesinspektionen tror att den skulle få information senare än i dag om informationen gick via polisen. Yrkesinspektionen hävdar att de vid allvarigare olyckor snabbt måste vara på plats på företaget för att göra en olycksfallsutredning från arbetsmiljösynpunkt⁵.

Rikspolisstyrelsen menar att bl.a. sekretesslagen hindrar polisen från att vidarebefordra uppgifter till Yrkesinspektionen⁶.

Småföretagsdelegationen anser att det vore en stor psykologisk avlastning för småföretaget om polisen kunde vidarebefordra uppgifter till Yrkesinspektionen när det handlar om brott utifrån. Detta skulle kunna ske mycket kostnadseffektivt via polisens ADB-baserade ärendehanteringssystem. Bestämmelserna i sekretesslagen borde inte vara något hinder eftersom den som lagen är till för att skydda kan presumeras vilja ha en anmälan till stånd.

Även små företag är medvetna om anmälningsplikten till Yrkesinspektionen när det gäller tillbud på arbetsplatsen som är av intern natur. När det gäller hot, våld och rån är dock tillbudet vållat av utomstående faktorer, och det är därför långt ifrån självklart för småföretagaren att detta skall anmälas. Det är enligt delegationens uppfattning märkligt att lagstiftaren har ansett anmälningsplikten så viktig att utebliven anmälan straffbelagts även vid t.ex. rån.

Småföretagsdelegationen anser i detta fall att polisen skall ombesörja anmälan till Yrkesinspektionen om tillbudet.

Den förenkling som skisserats ovan borde kunna genomföras även generellt när samma händelse föranleder anmälan till olika myndigheter. För varje område som kräver anmälningsplikt kunde en kontaktmyndighet utses som skulle vidarebefordra anmälan till andra berörda myndigheter.

Småföretagsdelegationen föreslår att principen ”en anmälan räcker” skall gälla generellt i företags kontakter med myndigheter. Principen innebär att anmälan endast skall behöva skickas till *en* myndighet om anmälningsplikt till flera myndigheter föreligger efter en och samma händelse.

⁴ Småföretagsdelegationens dnr 3/97.

⁵ Arbetarskyddsstyrelsens dnr 60 UP 1519/97.

⁶ Rikspolisstyrelsens dnr POB-430-1770/97.

4.3 EU:s strukturfonder

EU:s strukturfonder har som syfte att minska regionala obalanser och skillnader i ekonomisk utveckling i Europa. Fonderna omfattar för Sveriges del under perioden 1995-1999 ca 12 miljarder kronor och har inneburit en betydande ökning av resurserna för regionalt utvecklingsarbete i Sverige.

Medel ur strukturfonderna fördelas på olika målområden. För att komma i åtnjutande av strukturfondsmedel krävs en medfinansiering förutom EU.

Många myndigheter medverkar på olika sätt i genomförandet av strukturfondsprogrammen i Sverige. Arbetsmarknadsverket, Jordbruksverket, Fiskeriverket, och NUTEK har givits s.k. fondansvar, vilket bl.a. innebär att de betalar ut fondmedel till enskilda projekt. Det har framförts mycket kritik mot den svenska organisationen för genomförandet av strukturfondsprogrammen. Bl.a. har följande framförts:

- Splittrat och svåröverskådligt med både nationell och EU-dikterad stödpolitik.
- De nya strukturer som Sverige byggt upp för att hantera strukturfondsprogrammen överlappar gamla strukturer. Detta ger fler aktörer att hålla reda på för småföretagen. Det finns dessutom många program med likartad eller överlappande verksamhet.
- Informationen kring programmen har inte varit anpassad till småföretagens verklighet. Den information som skickats ut till småföretagen har ibland varit ostrukturerad. Resultatet har blivit att många småföretagare struntar i att söka stöd. Många bra projekt realiserar inte.
- De övervakningskommittéer som inrättats har haft få inslag av småföretagare. De flesta har varit myndighetspersoner och resten tjänstemän från näringslivets organisationer.
- Strukturfondspengarna går till dem som är bäst på att fylla i formulär och hitta rätt i regeldjungeln, inte till dem som har de bästa projekten. Offentliga aktörer som fått stödpengar har ibland anklagats för att stärka den egna organisationen vilket ökat konkurrensen gentemot privata småföretag.
- Eftersom småföretagen har dålig kunskap om målprogrammen och vilka typer av projekt som de är tänkta att stödja är det svårt för enskilda företag att själva planera projekt. I stället blir det offentliga aktörer som försöker tänka ut projekt som de tror att företag kan ha

nytta av. Systemet är därför i stor utsträckning utbudsstyrt snarare än efterfrågestyrt.

- Det tar för lång tid att få pengar. Småföretag har svårt att ligga ute med pengar, speciellt om de inte vet om projektet i slutändan kommer att godkännas.

EU-kommissionen har presenterat förslag till hur strukturfonderna och målprogrammen skall organiseras under perioden 2000-2006. Förslagen verkar medföra stora förbättringar jämfört med nuläget, bl.a. minskas antalet program. Nu måste Sverige ta tillfället i akt och reformera den svenska organisationen för genomförande av strukturfondsprogrammen.

Småföretagsdelegationen föreslår:

- Samordna gamla nationella stödstrukturer med de nya som byggs upp för strukturfondsmedel.
- Information om strukturfonderna skall vara anpassad till småföretagens verklighet.
- Försök att få så många aktiva småföretagare som möjligt engagerade i strukturfondsarbetet. Personer med småföretagarerfarenhet borde engageras i informationsspridning, övervakningskommittéer och annat. Småföretagares arbetsinsatser skall betalas och på andra sätt värderas bättre i strukturfondsarbetet. Arbetet i kommittéer och andra grupper skall anpassas så att småföretagare kan delta utan att riskera sina rörelser.
- Gör systemen efterfrågestyrda så att småföretagens behov får styra utformningen av projekt, i stället för vad handläggare på myndigheter kan erbjuda. Detta kräver förbättrad dialog mellan småföretag och myndigheter.
- Ofta får målprojekten vänta länge på pengar, trots att Sverige som land får förskott ur strukturfonderna. Även de lokala projekten borde kunna få sådana förskott.
- Fortsätt satsningen på partnerskap. Nya former för att stimulera småföretag att ta del i strukturfondsprogrammen bör prövas, men på företagets villkor.
- Nya medfinansieringsmodeller bör prövas. Enskilda företag, grupper av företag eller privatpersoner bör kunna ersätta eller komplettera offentliga organ som medfinansiärer till EU. EU kräver dock långsiktiga och stabila medfinansiärer, varför staten i sådana fall måste gå in med garantier för att privata medfinansiärer skall kunna accepteras av EU. Detta bör kunna ske på byråkratiskt sätt i nationellt samförstånd.
- Byråkratin runt strukturfonderna måste minskas kraftigt överlag.

4.4 Konkurrens mellan offentligt och privat

I ökad utsträckning har kommuner och myndigheter börjat att bedriva näringsverksamhet på konkurrensmarknader. Ibland sker den offentliga konkurrensen i bolagsform, ibland inte. Oavsett form sker den offentliga konkurrensen inom många områden där den borde minska eller helt upphöra. Exempel är tvätteritjänster, fastighetsskötsel, gym, städning, körkortsutbildning och catering. Småföretagsdelegationen har vid upprepade tillfällen gjorts uppmärksam på hur ofta småföretag blir utsatta för offentlig konkurrens på ojämlika villkor. Även konkurrensverket får in många klagomål med denna innebörd.

Demoskop AB genomförde i februari i år på uppdrag av 12 näringslivsorganisationer en större undersökning av konkurrensen mellan offentligt och privat.⁸ Två tredjedelar av de undersökta företagen uppgav att de i olika stor utsträckning konkurrerar med offentliga förvaltningar och offentliga bolag på den öppna marknaden. Av dessa hade två tredjedelar erfarenhet av offentlig underprissättning.

Alltför ofta bedriver offentlig sektor näringsverksamheten tillsammans med skatte- eller avgiftsfinansierad verksamhet. Risken är i dessa fall påtaglig att den senare verksamheten på något sätt bekostar den förra. Sådan korssubventionering kan vara mer eller mindre tydlig och utgöras av allt från ren underprissättning till att en kommun låter sitt bolag få en låg lokalhyra. Offentliga och privata företag har dessutom helt skilda vägar till finansiering som lån och riskkapital. Medan privata aktörer får satsa sitt eget kapital eller låna till marknadsränta, har offentliga bolag ofta tillgång till skattepengar på olika sätt. Kommunala bolag som tar lån i bank har exempelvis ofta en kommunal borgen som gör att de får lägre räntor, men som också betyder att kapitalbehovet ytterst garanteras av kommuninvånarna.

Kommunallagen förbjuder i princip kommuner och landsting att konkurrera på företagens marknader. Den är emellertid inte speciellt effektiv när det gäller att komma till rätta med dessa problem. Om kommunallagen följdes skulle problemen vara mycket mindre än de är. Problemet är att lagen överträds alltför ofta och att det är svårt att få processer till stånd.

⁷ Småföretag – Förslag för ökad tillväxt, Konkurrensverkets rapportserie 1997:3.

⁸ Demoskops beteckning 8195. Projektledare Arne Modig.

På områden där konkurrens mellan offentlig och privat verksamhet är tillåten bör särskilda krav ställas på offentliga aktörer, så att marginalstötning eller korssubventionering inte förekommer.

Småföretagsdelegationen anser att kraftåtgärder måste vidtas så att kommunallagen följs och därmed motverkar att offentliga aktörer som t.ex. kommuner och landsting bedriver verksamhet på konkurrensmarknader. Partssammansatta prövningsorgan bör inrättas för att få bättre och tydligare gränser för offentlig verksamhet. Kommunallagen bör även ändras så att det blir lättare att få prövat i domstol om kommunal näringsverksamhet strider mot lagen.

Regeringen bör se till att en myndighet inte bedriver tillsyn mot ett privat företag som myndigheten samtidigt konkurrerar med. Regeringen bör som ett första steg realisera förslagen som redovisas i departementsrapporten Principer för kommersiell provnings- och certifieringsverksamhet (DS 1997:17).

4.5 Offentliga upphandlingar

I ett land som Sverige, med en stor offentlig sektor, har många småföretag kommuner, landsting och myndigheter som kunder. Av denna anledning är det beklagligt att de offentliga upphandlingarna inte fungerar tillfredsställande i vårt land. Detta förhållande är från skilda utgångspunkter belyst i betänkandet Effektivare statlig inköpssamordning (SOU 1997:130), Riksdagens revisorers rapport Offentlig upphandling (1997/98:3) och i rapporten Effekter av lagen om offentlig upphandling från Nämnden för offentlig upphandling.

Den utbredda användningen av ram- eller avropsavtal i offentlig upphandling försvårar för småföretag att få order. På senare tid har myndigheter i allt högre utsträckning börjat samordna sina upphandlingar med varandra, vilket ytterligare försvårar för småföretag att vara med i budgivningen.

I en skrivelse⁹ till Småföretagsdelegationen ger Konkurrensverket ett exempel på hur en upphandling inte bör gå till. Fallet rörde företagshälsovård till statliga myndigheter. I fallet utsågs en sammanslutning av landsting som vinnare i anbudstävlingen. Motivet var bland annat att sammanslutningen hade "rikstäckande verksamhet".

⁹ Konkurrensverkets dnr 73/1998.

Med sådana uttagningsgrunder blir det omöjligt för småföretag att tävla med stora företag. För de flesta myndigheter är lokal verksamhet förmodligen fullt tillräcklig vad gäller företagshälsovården.

Om offentliga organ delar upp sina order i delupphandlingar kan fler lägga bud och dessutom priserna pressas.

En starkt bidragande orsak till att småföretag har svårt att hävda sig i offentliga upphandlingar är de svaga sanktionerna vid brott mot Lagen om offentlig upphandling (LOU). Det är dessutom bara anbudstagaren som kan väcka talan i domstol. Ofta är det mycket känsligt för ett litet företag att klaga när det anser att LOU har överträtts. Man vill ogärna förstöra framtida affärer genom att stämma kunder, särskilt gäller detta på mindre orter med begränsat kundunderlag. I skadeståndsmål betalar den förlorande parten dessutom rättegångskostnaderna, en risk som ett litet företag ofta inte kan ta. Om tredje part fick väcka talan i brott mot LOU skulle förmodligen fler fall komma upp i rätten.

Det finns på många håll insikt om att LOU fungerar dåligt. Frågan om LOU är dock uppsplittrad på olika departement och flera utredningar om olika delar av upphandlingsproblematiken är aviserade. Vad som behövs är ett samlat grepp om upphandlingsproblematiken i syfte att realisera idéerna om affärsmässighet, konkurrens och icke-diskriminering som ligger som grund för lagstiftningen. Man bör även överväga om dessa mål bör kompletteras med målet om att värna lokala småföretag. Alltför ofta har LOU lett till att offentliga organ genom sina upphandlingar medverkat till att skapa oligopolmarknader. Småskalighet och lokal närvaro är aspekter som LOU inte tillåter att en köpare tar med i bedömningen. Offentliga upphandlingar styrs dock av EG:s regelverk och det blir Regeringens sak att påverka EG till en mer småföretagsvänlig hållning till upphandlingar.

Småföretagsdelegationen föreslår en sammanhållen översyn av Lagen om offentlig upphandling. I denna översyn bör speciellt övervägas att bereda även tredje part tillfälle att väcka talan till domstol vid överträdelser mot LOU. Det är viktigt att regeringen ser till att offentliga organ delar upp sina order så att även mindre företag får en chans att vara med i budgivning. Stora ramavtal bör stoppas.

4.6 Konkurrenssnedvridande stöd

Alltför många småföretag har problem med offentligt stöd som ges till deras konkurrenter. Stödet kan exempelvis ges inom ramen för den

statliga arbetsmarknadspolitiken eller av kommuner. Förutom att stöd till en konkurrent givetvis verkar demotiverande snedvrider det konkurrensen, vilket kan leda till att "fel" företag överlever i konkurrensen, dvs. ett företag som inte fått stöd kan slås ut från marknaden. På sikt kan en bidragskultur etableras, som är svår att komma ur.

På senare år har arbetslösheten gjort att åtgärder som beredskapsarbeten, utbildningsvikariat och arbetslivsutveckling (ALU) ökat i omfattning. Starta eget-bidrag är ett annat stöd som kritiserats mycket. Av Arbetsmarknadsverkets rapport Starta eget-bidraget framgår att en tredjedel av de som fått bidraget ansåg att det givit fördelar i förhållande till konkurrenterna.

I konkurrensverkets rapport Småföretag – förslag för ökad tillväxt (1997:3) ges en rad exempel på kommuner som verkar konkurrens-snedvridande. Fallen rör kommuner som givit penningbidrag, gratis eller subventionerad arbetskraft, nedsatta lokalhyror m.m. Sådana stöd är inte tillåtna enligt kommunallagen men förekommer alltjämt. Det är främst småföretag som råkar illa ut. Det är mycket svårt för ett småföretag att överklaga ett kommunalt beslut att ge stöd till en konkurrent. Om företaget som drabbats ekonomiskt inte är kommunmedlem i kommunallagens mening är det omöjligt.

Ibland tas beslutet om stöd av ett kommunalt bolag. Ett sådant beslut kan över huvud taget inte överklagas. Det kan också vara svårt för ett småföretag att få kännedom om att kommunen eller ett kommunalt bolag beslutat ge stöd.

Den som får ett offentligt stöd är inte alltid ett privat företag. I de fall då myndigheter, landsting och kommuner själva opererar på konkurrensmarknader och sätter priser som understiger kostnaderna är det i själva verket skattebetalarna som delvis finansierar verksamheten.

I slutet av 1997 inrättades Rådet för konkurrens på lika villkor mellan privat och offentlig sektor (N 1997:08). I rådet finns representanter för såväl näringslivet som kommuner och landsting. Rådet skall utfärda rekommendationer till berörda parter. Förhoppningsvis kan sådana rekommendationer hjälpa till att etablera god sed för dessa frågor.

Underprissättningsutredningen fann¹⁰ att konkurrens från offentliga organ var betydande problem för företagen, främst de mindre, och föreslog åtgärder för ökad konkurrensneutralitet.

Konkurrensverket har i en skrivelse till Småföretagsdelegationen¹¹ påpekat att det inom EU finns antitrustregler och regler om förvärvskontroll, offentlig stödgivning och offentlig upphandling som vid tvist

¹⁰ Konkurrens i balans (SOU 1995:105).

¹¹ Konkurrensverkets dnr 73/1998.

medger överklagande till EG-domstolen. I Sverige finns inte någon motsvarande möjlighet att effektivt motverka att företag drabbas av de konkurrenssnedvridande effekterna av offentlig stödgivning. Konkurrensverket konstaterar att behovet av en sådan ordning är störst hos små och medelstora företag. Verket efterlyser vidare bättre tillsyn och procedurer för att åstadkomma rättelse då otillåtet stöd beslutats.

Småföretagsdelegationen föreslår en översyn av Kommunallagen i syfte att ge företag bättre möjligheter att överklaga kommunala beslut och möjlighet att i domstol pröva kommunalt stöd. Annan än kommunmedlem borde få väcka talan i domstol i dessa frågor. Varje gång offentligt stöd utgår borde ett minimikrav vara att stödgivaren tydligt visar hur konkurrensen påverkas.

4.7 Moms och uppbördsdeklaration

Avsikten med den nya skattekontolagen¹² var att förenkla redovisningen och betalningen av skatter och avgifter genom att samordna allt till en blankett och en betalning i månaden. De nya rutinerna har också inneburit förenklingar, men vad gäller straffavgiften vid för sent inlämnad deklaration samt tidpunkt för då deklaration och betalning anses ha kommit Skattemyndigheten tillhanda har reglerna försämrats och missgynnar särskilt småföretag.

Förfallodagen

Betalning och inlämnande av deklaration anses i det nya systemet vara Skattemyndigheten tillhanda den dag då betalning bokförs på Skattemyndighetens konto respektive då deklaration kommit fram till Skattemyndigheten. Tidigare gällde den dag då betalning skedde i post/bank eller då girering kom in till post/bank. För företagaren har detta inneburit att han måste kalkylera med postgång, helgdagar, klämdagar etc. I det nya systemet har man i stället förskjutit tidpunkten för när betalning skall vara Skattemyndigheten tillhanda framåt tre dagar vilket är så lång tid som det normalt tar innan pengarna bokförs på Skattemyndighetens konto.

¹² Skattebetalningslag (SFS 1997:483) med tillhörande skattebetalningsförfordning (SFS 1997:750).

Straffavgiften

I det nya systemet tas en straffavgift ut på 1 000 kronor om deklarationen inlämnas för sent. I det tidigare systemet finns egentligen ingen motsvarande bestämmelse eftersom deklarationens inlämnande och betalning skedde i samma handling. Många företagare skulle vilja lämna in deklarationen direkt till det lokala skattekontoret. Riksskatteverket har emellertid uppgivit att detta inte är möjligt.

Regeringskansliet har tidigare ansett att 1 000 kronor är en rimlig avgift och att det skall jämföras med straffavgiften för sent inlämnad deklaration för företag, som är 1 000 kronor som lägst. Jämförelsen kan ifrågasättas eftersom företagets särskilda självdeklaration lämnas endast en gång per år samt att möjligheterna till anstånd i dag är mycket goda, särskilt om redovisningsbyråer eller revisionsbyråer begär anstånd för företaget. Småföretagsdelegationen anser att det är oskäligt att avgiften är lika stor oberoende av förseningens längd och vilka belopp som deklarerar.

Småföretagsdelegationen föreslår att avgiften slopas.

Om detta inte är möjligt bör det införas en möjlighet för företag som så önskar att på angivet datum lämna in deklarationen på lokalt skattekontor och samtidigt erhålla kvitto på att deklarationen har inlämnats. Detsamma bör även kunna göras på postkontor.

4.8 Nya EG-anpassade regler om resultaträkningens utformning

Den nya årsredovisningslagen (ÅRL), som tillämpas första gången på räkenskapsåret 1997, har medfört nya uppställningsformer för resultaträkningen. I förhållande till tidigare lagstiftning innebär de nya uppställningsformerna väsentligt ökade krav på specifikation av rörelsens kostnader. Enligt 3 kap. 7 § ÅRL får vidare ett bolag under vissa förutsättningar slå ihop poster i resultaträkning och upprätta vad lagen kallar "förkortad resultaträkning". De villkor som gäller för sådan sammanslagning är dels att bolaget är av sådan storlek att det inte behöver utse auktoriserad revisor, dels att Patent- och registreringsverket (PRV) meddelar särskild dispens. Möjligheten till sammanslagning följer av

artikel 27 i EG:s fjärde bolagsdirektiv. De storleksgränser som anges där överstiger emellertid vida de som den svenska lagstiftaren valt. Något krav på dispens föreskrivs inte alls i direktivet och Sverige är det enda land inom EU som har infört ett sådant krav.

Det har visat sig att den svenska regleringen innebär stora problem för framför allt små och medelstora bolag som i huvudsak tillverkar och säljer en enda produkt (problemen belyses på ett konkret och tydligt sätt av Konkurrensverket i dess yttrande till Justitiedepartementet daterat den 9 februari 1998). Genom den med ÅRL ökade specificeringsgraden vad gäller rörelsens kostnader tvingas ett bolag – om inte sammanslagning medges – att öppet redovisa förhållandet mellan nettoomsättningen och bruttoresultatet. Därigenom framkommer tydligt bolagets prissättningspolitik och vinstmarginaler. Det säger sig självt att en sådan information kan vara ytterst känslig från konkurrenssynpunkt. Detta har även EG insett och alltså infört en möjlighet till sammanslagning av vissa poster i resultaträkningarna.

EU:s medlemsländer tillämpar något varierande storleksgränser vad gäller möjligheten till sammanslagning. Allmänt kan dock sägas att den svenska lagstiftningen framstår som betydligt mer restriktiv än övriga EU-länders. Delvis beror detta på att ÅRL endast tillämpar två gränsvärden (med referens till balansomslutning och antalet anställda) medan övriga länder tillämpar tre (med referens till balansomslutning, nettoomsättning och antal anställda). Men det beror också på att ett av de två gränsvärden som går att jämföra, nämligen det som avser balansomslutningen, ligger lägre i Sverige än i flertalet övriga länder. Framför allt är Sverige ensamt om att tillämpa ett särskilt dispensförfarande.

När det gäller dispensförfarandet kan konstateras att PRV i vart fall tills vidare har förklarat sig utgå från i stort sett samma typ av bedömning som låg till grund för prövning enligt äldre lagstiftning (jfr 11 kap. 6 § aktiebolagslagen i dess lydelse före den 1 januari 1996). Detta är en besynnerlig ståndpunkt från PRV:s sida. Eftersom specificeringsgraden i resultaträkningen ökat högst väsentligt med ÅRL är ju förutsättningarna i dag helt annorlunda jämfört med tidigare då rörelsens kostnader kunde slås samman till en enda post. Den situation i vilken ett bolag i dag ansöker om tillstånd att slå i hop poster i resultaträkningen är således inte alls jämförbar med den som tidigare kunde motivera ett utelämnade av bruttoomsättningssumman. Slutsatsen av detta är att PRV måste lätta på sin restriktiva praxis och i betydligt större utsträckning bevilja dispens.

Det finns emellertid skäl att gå väsentligt längre än att bara lätta upp PRV:s dispensprövning och i stället upphäva kravet på särskild dispens. Dispenskravet försämrar på ett högst betänkligt sätt svenska bolags

konkurrensmöjligheter i förhållande till utländska som inte har något motsvarande krav. Graden av denna försämring är naturligtvis beroende av PRV:s praxis. En generös praxis medför att olägenheterna framstår som mindre men kan inte undanröja dem helt. Till saken hör att PRV gjort bedömningen att en ansökan om dispens är offentlig handling. Många av de uppgifter som PRV begär in är av sådan karaktär att själva ansökan därmed kan upplevas som ett lika stort problem som att lämna de efterfrågade sifferuppgifterna i resultaträkningen. Resultatet kan bli att ett bolag avstår från att söka dispens av det skälet att ansökningshandlingen är offentlig. Ett minimikrav för att bibehålla dispensförfarandet måste vara att ansökningshandlingen omfattas av sekretess.

Ett argument för att införa dispenskravet var att det ansågs finnas risk för att sammanslagningsmöjligheten annars skulle komma att missbrukas. Denna risk måste bedömas som obefintlig, inte minst mot bakgrund av den revisorsgranskning som sker av redovisningen. I denna granskning ingår att bedöma om bolagets konkurrenssituation är sådan att den motiverar en sammanslagning.

Småföretagsdelegationföreslåratt:

- Det särskilda dispenskravet upphävs. Om inte så sker måste ansökningshandlingen omfattas av sekretess.
- Kriterierna för vilka bolag som omfattas av sammanslagningsmöjligheten utformas på samma sätt som skett i övriga EU-länder, dvs. lagen bör innehålla referenser till balansomslutning, nettoomsättning och antal anställda.
- Storleksgränserna höjs. Särskilt om dispenskravet bibehålls finns ingen anledning att inte utnyttja artikel 27 fullt ut.

4.9 Arbetarskydd

På arbetarskyddsområdet finns en rad bestämmelser som på olika sätt skapar problem för småföretag. För många småföretagare är reglerna svåra att förstå och tillämpa. De innehåller inte några särlösningar för småföretag. Situationen har komplicerats av att det numera finns ett omfattande europeiskt regelverk på området. Införandet av internkontroll, dvs. att arbetsgivaren själv skall förutse risksituationer och vidta åtgärder snarare än att följa detaljföreskrifter, ställer större krav på arbetsgivaren att gå igenom verksamheten och utarbeta handlingsplaner för större säkerhet. Småföretag har mycket begränsade administrativa

resurser att lägga ned på sådant arbete. Detta uppvägs av att småföretagaren är väl medveten om arbetets riskmoment eftersom han/hon ofta verkar nära sina anställda.

Arbetskyddsverket bedriver ett mycket intressant arbete med regelförenkling som har som mål att ta bort eller förenkla 25 procent av regelverket. Småföretagsdelegationen vill uppmuntra till fortsatt regelförenklingsarbete och uppmanar andra myndigheter att följa Arbetskyddsverkets exempel. Viktiga lärdomar kan dras av hur Arbetskyddsverket organiserat arbetet och förankrat det internt och externt.

Småföretagsdelegationen föreslår att Yrkesinspektionen vid den första kontakten med ett företag redogör för de krav som ställs och ger råd om vägar att uppfylla dessa. Arbetskyddsverket bör även generellt fungera delvis som rådgivare i arbetskyddsfrågor: Speciellt för småföretag är det till stor hjälp att få hjälp med att konkretisera arbetskyddsfrågorna och hur arbete med internkontroll bör bedrivas. Som hjälp till småföretag borde Arbetskyddsverket lägga upp en idébank med exempel på hur andra löst säkerhetsproblemen. Småföretag bör även kunna erhålla finansiell hjälp vid stora investeringar som arbetskyddsregler tvingar fram.

4.10 Informations- och samrådsplikt vid markarbeten

Många näringsidkare som driver små butiker eller serviceinrättningar i hyrda lokaler drabbas hårt när det lokala gatukontoret utför arbeten av olika slag i gatan utanför lokalen. Tobaks- och tidningshandlare, resebyråer och småbutiker är ofta beroende av att kunderna enkelt kan se och kliva in i lokalen. Ofta rör det sig om oplanerade köp, köp där bekvämlighet och tillgänglighet är avgörande faktorer och köp som kan göras hos många andra näringsidkare.

När sådana småföretag drabbas av trafikavstängningar, vägarbeten och dylikt innebär det ofta kännbara avbräck i intäkterna. Ofta kan skadorna minska påtagligt om näringsidkaren informeras i god tid och kan samråda med den som skall utföra markarbetet om tidpunkten för särskilt svåra markarbeten, hur tillgängligheten för kunderna skall kunna göras så stor som möjligt under arbetsperioden och hur extra skyltning och dylikt kan minska skadorna för näringsidkaren.

Småföretagsdelegationen föreslår att kommun eller annan som företar trafikavstängningar, vägarbeten och liknande skall åläggas samrådsplikt med de näringsidkare som drabbas av ingreppen.

4.11 Förenkla redovisningen av mat och alkohol för restauranger

Restaurangbranschen har en mycket hög andel småföretag och tyngs av ett omfattande uppgiftslämnande vad gäller försäljning av alkohol. Två gånger om året fyller varje restaurangägare i en s.k. Restaurangrapport till Alkoholinspektionen. Denna rapport har mycket gamla anor och härstammar från en tid då alkoholkonsumtion omgärdades av större restriktivitet än i dag. På blanketten skall en rad vitt skilda uppgifter redovisas: intäkter från försäljning av öl, vin sprit och mat särredovisas; inköpta volymer av olika dryckesslag; antal dagar i veckan med "offentlig dans" eller "varieté, musikunderhållning o.d."; antal "förströelsespel" och "roulettspel".

Uppgifterna i Restaurangrapporten används i två syften. Dels ligger rapporterna som underlag för den offentliga statistiken. För statistiska ändamål finns visserligen redan uppgifter från grossisterna som ger en bild av försäljningen på nationell nivå, men restaurangrapporterna kan ge en bild av regional och lokal konsumtion. Dels används rapporten i kontrollsyfte av skattemyndighet, polis och kommun, som utfärdar utskänkningstillstånd.

Småföretagsdelegationen anser att uppgiftslämnandet på alkoholområdet har spelat ut sin roll. Den ökade illegala införseln av alkohol har gjort att den statistik som kan göras utifrån restaurangrapporterna inte kan utgöra något relevant underlag för alkoholpolitiska beslut. Inte heller kontrollmotivet är ett relevant argument för att behålla rapporteringen eftersom de näringsidkare som fuskar ändå inte fyller i blanketten med riktiga uppgifter. Myndighetsrapporteringen leder i stället till ökad arbetsbörda för de hederliga näringsidkarna.

Det är också svårt att motivera varför just alkoholområdet skall inta en särställning vad gäller uppgiftslämnande. Alkoholforskningen kan som andra forskningsgrenar använda beprövade metoder som urvalsundersökning och intervjuer. Dagens restaurangrapporter duger hur som helst inte som analysunderlag.

Småföretagsdelegationen föreslår att alkoholrapporteringen från restauranger slopas. Småföretagsdelegationen har vid sitt sammanträde 1998-06-03 beslutat sända en skrivelse med detta innehåll till den

pågående utredningen för översyn av vissa bestämmelser i alkohollagen, som enligt direktiven¹³ skall se över denna fråga.

4.12 Konkurrensneutralitet mellan statligt anställda distriktsveterinärer och privatpraktiserande veterinärer

Staten ansvarar via länsstyrelserna för en distriktsveterinärorganisation som främst är till för att tillgodose behovet av sjuk- och hälsovård hos djur inom animalieproduktion och hos hästar som används inom jord- och skogsbruk. Distriktsveterinärorganisationen finansieras i första hand av uppdragsgivarna, dvs. djurägarna, men också genom statliga anslag. För 1998 beräknas det statliga anslaget uppgå till drygt 78 miljoner kronor. I syfte att bl.a. minska statens kostnader för distriktsveterinärorganisationen har riksdagen beslutat om vissa förändringar i denna, både finansiellt och organisatoriskt. Som en följd av dessa beslut, som gäller sedan 1 juli 1995, har distriktsveterinärorganisationen ökat sitt engagemang vad gäller djursjukvård för sällskapsdjur och ridhästar. Distriktsveterinärorganisationen har visserligen även tidigare behandlat sällskapsdjur och ridhästar, men då huvudsakligen i områden där det inte har funnits någon privat veterinärservice att få. Efter omorganisationen har Jordbruksverket genom att etablera veterinärstationer med klinikmöjligheter ökat utbudet av veterinärvård även i områden där det redan finns fungerande privat veterinärvård. Förklaringarna till varför distriktsveterinärorganisationen nu söker sig mot marknader där den tidigare inte verkat är flera: Behovet av ökade arvodesinkomster har ökat i takt med att de statliga anslagen minskat. Antalet djur inom jordbruket är stadigt minskande varför inkomster från annat håll är välkomna.

Till saken hör att Jordbruksverket endast i mycket begränsad omfattning använder sig av den privata veterinärkåren när officiella uppdrag utdelas. Där sådan finns används en distriktsveterinär. Uppdrag att granska ladugårdar för att tillgodose kraven i det s.k. mjölkdirektivet lämnas i praktiken endast till distriktsveterinär. Ersättning till avlägset boende djurägare utgår endast om djurägaren först anlitat en distriktsveterinär.

Med tanke på denna diskriminering är det särskilt allvarligt att staten använder skattemedel för att konkurrera om djurhälso- och djursjukvård för sällskapsdjur och ridhästar där statligt engagemang inte borde

¹³ Dir 1998:19 sid 10.

förekomma, allra minst på de orter där fungerande privat vård redan finns.

Det är olämpligt att Jordbruksverket i egenskap av kontrollerande myndighet bedriver affärsverksamhet vad avser djursjukvård och därmed konkurrerar med de veterinärer man skriver författningar för och bedriver tillsyn över.

Småföretagsdelegationen föreslår att distriktsveterinärernas uppgifter tydligare preciseras och att den statliga myndighetsutövningen skiljs från affärsverksamheten på ett tydligt sätt. Högre krav bör ställas på kostnadsredovisningen för distriktsveterinärorganisationen i syfte att förhindra att statliga medel används i den konkurrensutsatta verksamheten.

5 Sammanställning av förslag

Småföretagsdelegationen har i flera sammanhang lämnat förslag inom olika områden till regeringen. Dessa förslag har dels lämnats löpande i aktualiserade frågor, dels lämnats i särskilda rapporter kring de fem huvudområden delegationen inriktat sitt arbete på – regelförenkling, tillgänglighet, kompetensförsörjning, social ekonomi/samverkan mellan småföretag samt kapitalförsörjning.

5.1 Förslag lämnade i särskilt aktualiserade frågor

Småföretagsdelegationen har i ett flertal fall lämnat förslag till regeringen och statliga myndigheter i frågor som löpande aktualiserats av företagare. Bland sådana förslag märks:

- Utbetalningsdagar för barnbidrag, bidragsförskott och pensioner (skrivelse till Finans- och Socialdepartementen 1997-02-28)
- Fåmansföretagsbeskattning, avskaffande av ”stoppreglerna”, instämmande i Industriförbundets förslag (beslut på sammanträde 1997-03-10)
- Alkoholinspektionens avgifter (skrivelse till Alkoholinspektionen 1997-03-12)
- Regler för momsavdrag vid småbelopp (skrivelse till Riksskatteverket 1997-03-12)
- Gruppundantag enligt konkurrenslagen för frivilliga kedjor i detaljhandeln (skrivelse till Närings- och handelsdepartementet 1997-04-03)
- Postens portohöjning (skrivelse till Posten AB 1997-04-04)
- Regler för anmälan till Yrkesinspektionen vid fråga som polisanmäls (skrivelse till Arbetarskyddsstyrelsen och Rikspolisstyrelsen 1997-04-09)
- Arbetsgivares ansvar för sjuklön dag 14-28 (skrivelse till finansministern och socialministern 1997-05-07)

- Högkostnadsskydd mot sjuklöner
(skrivelse till AGRA-utredningen (S 1997:90) 1997-10-09)
- Enklare registrering av företag
(skrivelse till Närings- och handelsdepartementet, 1997-10-29)
- Export av produkter och tjänster inom miljöområdet
(skrivelse till Närings- och handelsdepartementet 1997-11-19)
- AMU-gruppens planerade personaluthyrningsverksamhet
(skrivelse till Arbetsmarknadsdepartementet 1997-12-11)
- Förslag om Virtuellt utbildningscentrum i Söderhamn
(skrivelse gemensam med Söderhamnskommittén till Närings- och handelsdepartementet 1997-12-11)
- Yttrande över Näringsförbudslagsutredningens betänkande ”Ett effektivare näringsförbud”, SOU 1997:123
(skrivelse till Närings- och handelsdepartementet 1997-12-22)
- Yttrande över Grunddatabasutredningens betänkande ”Grunddata – i samhällets tjänst”
(skrivelse till Finansdepartementet 1998-01-12)
- Synpunkter på arbetsgivarens rehabiliteringsansvar
(skrivelse till AGRA-utredningen (S 1997:90) 1998-01-26)
- Remissvar ”Enskilda näringsidkare – översyn av skattereglerna”
SOU 1997:178
(skrivelse till Finansdepartementet 1998-02-11)
- Yttrande över Branschsaneringsutredningens betänkande
”Branschsanering och andra metoder mot ekobrott” SOU 1997:111
(skrivelse till Justitiedepartementet 1998-02-13)
- Rättsskyddsförsäkring för patent
(skrivelse till Närings- och handelsdepartementet, Anders Sundström och Leif Pagrotsky, 1998-05-29)
- Slopade restaurangrapportering
(skrivelse till Kommittén (S 1998:02) om översyn av vissa bestämmelser i alkohollagen 1998-06-08)
- Arbetarskydd och småföretag
(skrivelse till Arbetarskyddsverket 1998-06-08)

5.2 Förslag kring regelreformer

Inom området regelreformer har delegationen lämnat förslag om dels konkreta förändringar i regler av särskild betydelse för småföretag, dels hur regelreformeringsarbetet och regelgivningen bör organiseras.

Utgångspunkten för delegationen har i båda dessa områden varit att regelverket skall vara så enkelt som möjligt och hållbart i tiden. Däremot har inte särregleringar för småföretag eftersträvat – sådana regler är ofta mindre hållbara i tiden, bidrar till att komplicera den samlade regelmassan samt skapar tillväxthämmande trösklar.

5.2.1 Förenkling av befintliga regler

Förutom de nya förslag till enklare eller bättre regler som lämnas i denna rapport har Småföretagsdelegationen lämnat 26 förenklingsförslag i rapporten "Bättre och enklare regler" (SOU 1997:186).

1. Snabbare patent
2. Patentskydd för enklare uppfinningar
3. Datalagstiftningen bör ges en mindre byråkratisk utformning
4. Inför enhetligt beräkningsunderlag för ersättningar i de allmänna försäkringarna
5. Slopa onödigt uppgiftslämnande till försäkringskassan
6. Klargör arbetsgivarnas rehabiliteringsansvar
7. Beskattningen av tjänstebilar bör schabloniseras
8. Enklare registrering av företag
9. F-skattsedel skall bli lättare att få
10. Förenklad självdeklaration för egenföretagare
11. Slopa skattetillägg för fel i momsredovisningen
12. Lättnader i företagets uppgiftslämnande till myndighet
13. Storleksgräns för uppgiftslämnande till SCB
14. Fastighetsägare skall ej behöva lämna uppgifter till lägenhetsregister
15. Förenkling av tullprocedurerna
16. Slopa avgifter och byråkrati kring den obligatoriska ventilationskontrollen
17. Slopa lagen om obligatorisk platsanmälan
18. Punktlighetsmål i myndighetsutövning prövas inom ett tiotal myndigheter
19. Prövning av kommunal kompetens att driva affärsverksamhet genom att "Rådet för konkurrens på lika villkor" prövar hur

- praxis fungerar samt tar ställning till om juridiska personers rätt att klaga över kommunala beslut kan utvidgas
20. Avreglera förordnandet av ordningsvakter
 21. Slopa behovsprövning för tandläkare
 22. Fritt val i barn- och ungdomstandvården
 23. Konkurrensneutralt boende för funktionshindrade
 24. Avreglera biluthyrningen
 25. Avreglera långväga busstrafik
 26. Marknadsanpassa regelsystemet för tolkning

5.2.2 Regelreformeringsystem

Småföretagsdelegationen har i rapporten ”Regelförenkling för framtiden” (SOU 1998:78) lämnat förslag till hur den framtida regelreformeringsprocessen bör utformas i Sverige. Detta förslag redovisas nedan i sammanfattning.

Nationell nivå

Regelreformeringsenhet

Regelförenklaringsarbetet måste för att få effekt ha politiskt stöd från allra högsta nivå. Småföretagsdelegationen föreslår därför att statsministern skall ha ett tydligt politiskt ansvar för regelreformeringsarbetet.

På tjänstemannanivå inrättas ett särskilt sekretariat för regelreformeringsfrågor – ”regelreformeringsenheten”. Regelreformeringsenheten bör ingå i Närings- och handelsdepartementet. Detta förutsätter emellertid att Närings- och handelsdepartementet ges de reella möjligheterna att utvecklas till och tar på sig uppgiften att mer strategiskt driva tillväxt- och näringslivsfrågor på ett långsiktigt hållbart sätt. Härvid krävs att Närings- och handelsdepartementet mer övergripande kan arbeta med svenskt näringslivs frågor gentemot EU, andra departement och inom ramen för den regionaliserade tillväxtpolitiken. Detta kan beskrivas så att Närings- och handelsdepartementet får samma roll för tillväxt och företagande som Finansdepartementet har i statsfinansiella frågor. Blir så inte fallet bör regelreformeringsenheten i stället organisatoriskt placeras i Statsrådsberedningen.

Regelreformeringsenheten skall ledas av en särskild statssekreterare och har till uppgift att leda och följa regelreformeringsarbetet i departement,

verk och kommuner. Enheten leder arbetet med PKA¹⁴-analyser och följer även hur de genomförs. Enheten utarbetar vidare riktlinjer för när PKA-analys skall genomföras och utvecklar modeller för sådana analyser.

Viktiga uppgifter för regelreformeringsenheten bör vara att:

- stödja departement, verk och kommuner genom att utveckla metoder för regelförenkling och PKA-analyser
- bidra med kompetensutvecklande insatser inom området regelförenkling och PKA-analyser för ansvariga inom departement, verk och kommuner
- löpande följa arbetet med regelförenkling och PKA-analyser för att kontrollera att åtgärder som skall vidtas också genomförs samt följa kvaliteten i dem
- vara "help-desk" funktion för de ansvariga som arbetar med regelförenkling och PKA-analyser i departement, verk och kommuner
- sprida goda exempel på regelförenkling och PKA-analyser i departement, verk och kommuner
- utveckla en "best-practice" när det gäller genomförande av regelförenkling och PKA-analyser i departement, verk och kommuner
- avge en årlig rapport om regelförenklingsarbetet, hur det fortskrider och vilka effekter som uppnås
- följa upp att myndigheterna i sina verksamhetsberättelser redovisar sitt regelreformeringsarbete samt fullgör sin skyldighet enligt 7 § verksförordningen att "fortlöpande följa upp och pröva den egna verksamheten och konsekvenserna av de författningsföreskrifter och särskilda beslut som rör verksamheten samt vidtar de åtgärder som behövs"
- en gång per mandatperiod genomföra en samlad uppföljning av regelförenklingsarbetet – denna redovisas till riksdagen i en särskild rapport.

Regelreformeringsenheten bör vidare ha till uppgift att om myndigheterna inte fullgör sina uppgifter inom ramen för regelreformeringsarbetet – om PKA-analyser ej genomförts när de borde genomförts, om PKA-analyser som genomförts är bristfälliga eller visar på högre kostnader än vad lagstiftaren förutsatt – hänskjuta frågan till regeringens prövning. I sådana fall bör en föreslagen reglering inte träda i kraft innan regeringen medgivit att så sker.

Regelreformeringsenheten bör vidare samordna det svenska arbetet med att påverka EU:s regelgivning i de fall det påverkar näringslivets

¹⁴ PKA, problem- och konsekvensanalys. Vi uppfattar i fortsättningen PKA som ett begrepp och benämner företeelsen PKA-analys.

villkor. Enheten bör även som prioriterad uppgift ha att följa problemet med s.k. gold-plating – att nationella organ vid implementering av EU-regler går längre än vad som de facto krävs.

Näringslivets Regelråd

En särskild grupp – Näringslivets Regelråd – med företrädare för företag, forskare och organisationer inrättas. Företagarna bör vara i majoritet. Denna grupp blir ett fristående organ med hög trovärdighet som används som stöd i utvecklandet av regelreformeringsarbetet.

Gruppen arbetar som en fristående grupp men samarbetar närmast med regelreformeringsenheten i Närings- och handelsdepartementet. En viktig uppgift för gruppen är vidare att vara idégivare och inspiratör till det arbete som bedrivs med regelreformeringsfrågor i Närings- och handelsdepartementet. Gruppen granskar vidare regelreformeringsarbetet i hela statsförvaltningen.

Paneler

Paneler med småföretag för att testa förslag till nya regler och regeländringar inrättas. Detta bör ses som ett komplement till de beredningsförfaranden och remissförfaranden som traditionellt tillämpas. Fördelen med panelsystemet är främst att det ger konkreta och direkta indikationer på hur den praktiska tillämpningen fungerar i småföretag (problem, tidsåtgång etc.) medan ett remissförfarande lättare fångar upp mer övergripande och principiella frågeställningar.

Det operativa ansvaret för hantering av dessa paneler bör ligga på ”regelreformeringsenheten” i Närings- och handelsdepartementet. Paneler som består av företag inom en viss sektor kan dock tänkas opereras av respektive myndighet. I båda fallen förutsätts dels att panelerna som i första hand består av småföretag kan kompletteras med stora företag, dels en nära samverkan med näringslivets organisationer när det gäller urval av företag till panelerna.

Det måste vidare betonas att frågan om när paneler skall användas är strategisk. Varje år införs eller ändras ca 4 000 föreskrifter som berör företag. Endast i en mindre andel av dessa är det lämpligt och möjligt att använda paneler.

Departementen

Inom varje departement utses en statssekreterare till ansvarig för regelreformeringsarbetet. Här avses inte inrättandet av en särskild befattning som statssekreterare – vad som erfordras är att en redan befintlig statssekreterare har ett särskilt uttalat ansvar för PKA-frågor inom

departementets verksamhetsområde. Varje departement har ansvaret för att PKA-analyser genomförs när så skall ske och sättet på vilket de genomförs.

Myndigheter/verk

Respektive verk har ansvaret för sina regelreformeringsfrågor och PKA-analyser. Generaldirektören skall utse en befattningshavare, t.ex. chefsjuristen (motsvarande), som särskilt ansvarig för verkets arbete med dessa frågor.

Koppling till riksdagen

Frågor kring regelgivning har även en stor betydelse för riksdagens beslutsfattande. Framför allt bör det betonas att brister i beredningen av förslag (att PKA-analyser ej genomförts när så skulle ha skett och brister i kvaliteten i genomförda PKA-analyser) innebär att riksdagens beslutsunderlag blir undermåligt. Det är därför naturligt att också riksdagens revisorers och Konstitutionsutskottets viktiga roll när det gäller att följa regelgivningssystemet särskilt uppmärksammas.

Kvantitativa mål i regelreformeringsarbetet

Regeringen bör så snart som möjligt efter valet i september 1998 förelägga riksdagen ett förslag till ”program för regelreformeringsarbetet”. I detta program bör målen för regelreformeringsarbetet under mandatperioden fastställas. På detta sätt ges regelreformeringspolitiken dels en nödvändig långsiktighet, dels en större tyngd – i alla departement och myndigheter.

I regelreformeringsprogrammet bör ett tydligt och kvantifierbart mål för regelförenklingsarbetet under mandatperioden anges. Detta kan utformas antingen som krav på att regelvolymen skall minska i viss angiven omfattning eller som ett krav på att företagens administrativa belastning av regelverket skall minska i viss angiven omfattning. Småföretagsdelegationen föreslår att målet för mandatperioden skall vara att företagens administrativa belastning minskar med en tredjedel.

Vidare bör i regelreformeringsprogrammet mål anges vad gäller arbetet med den befintliga regelmassan. Småföretagsdelegationen föreslår att målet för arbetet med de befintliga reglerna bör vara att alla gås igenom under den kommande mandatperioden.

PKA-analyser

Ansvaret för genomförande av PKA-analyser vilar på den enhet – departement, kommitté, myndighet – som utformar förslag till en ny regel. På detta sätt behålls helhetsansvaret för systemens utformning och

fackansvariga enheter skall även beräkna och beakta kostnaderna för de regelsystem de förvaltar och de nya regler de vill införa.

Redan innan uppdrag ges att utforma en ny regel skall behovet tydligt anges och valet av regel som form för att uppnå ett visst syfte motiveras. PKA-analyser skall genomföras på alla förslag som kan ha ekonomiska effekter för företagen.¹⁵ Om en reglering ändå anses som den enda utvägen efter en problemanalys bör tyngdpunkten i konsekvensanalysen ligga på kostnadsberäkningar vad avser kostnaderna för näringslivet. Ett särskilt småföretagstest bör göras för regler som bedöms påverka småföretagen i någon större omfattning.

Valet av reglering för att uppnå ett visst syfte bör tydligt anges och motiveras när uppdrag att utforma förslag till nya regler ges.

Den särskilda regelreformeringsenheten inom Närings- och handelsdepartementet har till uppgift att inom Regeringskansliet – inklusive kommittéväsendet – verka för att regelförenklingsarbetet genomförs och att PKA-analyser genomförs när så skall ske samt att följa systemet för regelgivning vad avser valet av regel som form. I regeringens förslag till riksdagen, som innehåller förslag om nya regler, skall tydligt anges:

- ställningstagande rörande behovet av offentligt agerande
- valet av reglering som styrform
- resultatet av genomförd PKA-analys, alternativt motivering till att PKA-analys ej genomförts
- om företagspanel har använts – och i så fall resultatet av denna respektive om panel inte använts skälet till att så inte skett.

Samråd med näringslivet

När det gäller uppgiftslämnande finns i dag en skyldighet att samråda med näringslivet. En motsvarande skyldighet bör införas när det gäller införande av nya regler och förändringar av befintliga regler. Det betonas härvid att paneler och system såsom ”task force” inte ersätter utan snarast kompletterar samrådsskyldighet.

Tidiga konsultationer med näringslivet kan vara avgörande för ett lyckat regelreformeringsarbete. Konsultationer med näringslivet bör komma in tidigt i processen, redan när man överväger en reglering.

Småföretagsdelegationen understryker särskilt behovet av nära konsultationer med näringslivet i tidiga skeden av regelgivningsprocessen

¹⁵ EU har utfärdat en rekommendation för när PKA-analyser skall göras och hur de skall se ut – ”Commission Recommendation of 22 April 1997 C (97) 1161 final on improving and simplifying the business environment for business start-ups”. Enligt denna rekommendation skall sådana analyser genomföras när det är lämpligt och det skall ske med stöd av en särskild enhet med mandat att samordna åtgärderna.

Kommunal nivå

I hanteringen av regelförenkling och regelreformer bör även den kommunala nivåns regelgivning uppmärksammas. Denna regelgivnings kvalitet, inriktning och omfattning bör följas upp särskilt. Detta kan t.ex. ske i samverkan med Svenska Kommunförbundet – här är Holland en intressant förebild.

Regelutformning och myndigheters förhållningssätt

Tidsbegränsade regler

I vissa fall är motiven för en regel begränsade i tiden. Det kan naturligtvis också vara så att man överskattat behovet av en reglering eller att regeln inte lett till avsett resultat. Trots detta är det ofta så att en regel kvarstår utan att ifrågasättas. Orsaken till detta kan vara att det krävs ett aktivt beslut för att ifrågasätta och upphäva en regel. En regel som införts har också ofta till sig knutit intressenter, myndigheter som förvaltar regeln, intressegrupper inom området etc. Intressen som tar skada av en regel är däremot i normalfallet mer anonyma och inte lika välstrukturerade. En införd regel tenderar därför att bli kvar till dess de problem den leder till blir förhållandevis stora.

En modell som bör provas är att medvetet arbeta med tidsbegränsade regler – regler där det redan från början anges att de har en begränsad livstid, så att en regel för att fortleva efter sitt ”slutdatum” måste ha stöd av ett nytt aktivt beslut.

Införandet av ett sådant instrument som tidsbegränsade regler måste dock ske på ett planerat sätt. Många typer av regler har sin betydelse just genom att de tillhandahåller över tiden stabila förutsättningar, ”spelregler”. Detta kan t.ex. gälla de grundläggande reglerna inom skatteområdet, civilrättsliga regler och grundläggande regler inom arbetsrätten. Beträffande sådana regler är det snarast till skada, för företag, myndigheter och medborgare, om de ändras för ofta⁶

Införandet av tidsbegränsade regler bör därför ske genom att regeringen testar denna regelgivningsmodell inom ett antal regelsystem. Det kan då vara naturligt att testa områden där man har en regeltillväxt, där nya regler måste införas relativt snabbt och där det från början kan vara svårt att överblicka reglernas effekter.

¹⁶ I Storbritannien menar man att ”sunsetting” är särskilt lämpligt när det gäller regler som tillkommer för att möta oväntade situationer som kräver snabba åtgärder, se t.ex. ”Thinking About Regulation – A Guide to Good Regulation”.

Myndigheters förhållningssätt

Attityderna till småföretag och förhållningssättet i kontakter med småföretag har mycket stor betydelse. Detta gäller både praktiskt för att lösa frågor smidigt och psykologiskt beträffande hur småföretagen upplever kontakten med myndigheterna och tillämpningen av en regel. Att påverka sådana förhållningssätt är mycket viktigt. Några typer av instrument som bör övervägas är:

- symbolmässiga markeringar, från hög politisk nivå – primärt statsministern och näringsministern – som själva i nyckelfrågor föregår med ”gott exempel” i dialog med och lyhördhet inför småföretag
- utpekande av goda exempel bland myndigheterna, t.ex. utnämning av årets mest småföretagsvänliga myndighet
- ”benchmarking” mellan myndigheter för att på bästa sätt uppnå vissa servicemål (t.ex. korta handläggningstider) och bemötandemål (mäta hur småföretag upplever kontakten).

5.3 Förslag kring tillgänglighet

Småföretagsdelegationen har i rapporten ”Bättre och mer tillgänglig information” (SOU 1998:64) lämnat förslag till hur småföretag lättare skall få tillgång till information från samt lämna uppgifter och anmälningar till myndigheter. Detta förslag redovisas nedan i sammanfattning.

- Staten bör vara ytterst ansvarig för ett Internetbaserat informationssystem där en företagare lätt och när som helst på dygnet kan få fram vilka regler som gäller för olika typer av företag i olika situationer. Var finansiering och stöd samt rådgivning kan hittas etc. skall också ingå. Det bör innehålla alla typer av information som en företagare kan behöva för sina kontakter med stat och kommun. Ett liknande system för information till småföretag som Kanadas bör införas i Sverige. Det bör uppmärksammas att det tagit tre år att bygga upp systemet i Kanada.

Ansvarsfrågan har en avgörande betydelse för kvaliteten av kommunikationen. Det bör fastläggas hur den övergripande strukturen på informationen, inklusive hemsidor och erforderliga länkar, skall utformas för att nå ut till de mindre företagen. Frågor som berör bildande av nätverk via Internet, den praktiska hanteringen vid

produktion och publicering av information, uppdatering och ansvarsfördelning bör klargöras.

En ansvarig myndighet bör utses som svarar för systemet och för att det finns koppling till ansvariga länkvårdar. Småföretagsdelegationen anser att det inom Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) finns lämplig kompetens för uppgiften. Regeringen bör därför lägga detta uppdrag på NUTEK.

- På lokal nivå skall det finnas Internetansluten dator, på bibliotek, näringslivskontor eller motsvarande.
- Regeringen uppdrar åt myndigheter att dessa i kontakter med småföretagare ägnar särskild uppmärksamhet vad gäller informationen till företagen. Som ett exempel har delegationen valt att redovisa hur Riksskatteverket (RSV) arbetar med information till företagen.
- Företagen skall i god tid ha information om bl.a. regelförändringar – så att man hinner anpassa verksamheten.
- Regeringen bör utfärda föreskrifter som innebär att de uppgifter som lämnas av företagen till en myndighet inte skall behöva lämnas flera gånger till olika myndigheter. Delegationen hänvisar i denna del till det "Projekt 4" som initierats av Toppledarforum och leds av NUTEK. (Toppledarforum är en arbetsgrupp för verksamhetsutveckling i offentlig förvaltning med stöd av informationsteknik.)
- Regeringen uppdrar åt Patent- och registreringsverket (PRV) och RSV att undersöka möjligheterna för gemensamma blanketter för firma-, skatte- och avgiftsregistrering samt anmälan om inkomst-ändring till försäkringskassan vid start av företag.
- Informationen görs mer lättillgänglig. Regeringen bör utfärda föreskrifter till myndigheterna att förmedla information om regeländringar som berör småföretagarna med jämna mellanrum genom utskick eller via Internet. För informationen via Internet bör detta enligt delegationens mening ingå i det system som vi föreslagit skall handhas av NUTEK. En kortfattad beskrivning av bakgrund och syfte med förändringen skall lämnas.
- Regering och riksdag bör fatta beslut i god tid före ikraftträdande så att företagen ges erforderlig tid för anpassning till de nya förutsätt-

ningarna.

- För att underlätta och effektivisera samspelet mellan myndigheter och företag bör handläggare (samt andra tjänstemän), där det är möjligt med hänsyn till verksamhetens art, få ökade befogenheter och ansvar genom kompetenshöjande insatser.
- Småföretagsdelegationen anser att det är mycket viktigt att myndigheterna betraktar småföretagarna som sina kunder. Begränsade telefontider skall inte accepteras, öppethållande skall förlängas och anpassas efter kundernas/småföretagarnas behov. Myndigheter som har kontakt med småföretag bör vara tillgängliga exempelvis under kvällstid och vid s.k. ”klämdagar”.
- Regeringen bör uppdraga åt myndigheterna att lämna bindande löften om hur lång tid det tar att avgöra ett ärende. Eventuellt kopplas detta till ett automatiskt avgörande i den händelse myndigheten inte hör av sig.
- Myndigheterna skall i sina årsredovisningar redovisa hur man klarat service- och informationskraven gentemot företagen, t.ex. vad gäller handläggningstider, tider innan besked lämnats, väntetider i telefon etc. Redovisningen skall utföras så att hela myndighetens kvalitetsarbete mäts årligen samt att jämförelser mellan myndigheter kan göras etc.
- Samtliga blanketter som företagen skall fylla i bör förenklas och förkortas. När myndigheten skickar ut blanketter etc. till företagen bör regeln vara att det alltid skall finnas hänvisning till personer som kan svara på frågor rörande det utsända materialet. Företagen skall också få information om varför uppgifterna skall lämnas. En ständig blankettöversyn och språkvård är nödvändig. Samtliga blanketter skall även tillhandahållas elektroniskt.
- Informationsansvariga kontaktpersoner för företagen skall finnas vid statliga myndigheter och kommuner, för att rätt kunna hänvisa den som söker information. Ett exempel på en bredare information till nyföretagare är Startlinjen vid NUTEK.
- Delegationen anser det viktigt att företagen erhåller information om den egna kommunens kort- och långsiktiga planer avseende t.ex. infrastruktur, förändringar inom samtliga utbildningsverksamheter,

kommunikationer, byggplaner m.m. Därför bör samtliga Sveriges kommuner i samarbete med företagare och andra intressenter inom kommunen utarbeta näringslivsprogram för den egna kommunen. Detta samarbete innebär också att småföretagen får bättre kontakter inom kommunen och ökad förståelse för de kommunala besluten. Respektive kommun skall informera de företag som inte deltar i arbetet om programmets innehåll.

- En handledning för företagare utarbetas. Denna skulle kunna fungera som en "lathund" för företagare som behöver söka information och komma i kontakt med olika myndigheter eller andra instanser. I handledningen bör det finnas beskrivningar av sådant som företagare bör tänka på och en utförlig översikt över de olika intressenter som kan ha betydelse för företagare. Information om olika stödformer bör vara en viktig del. Ett exempel är det material för nystartare som NUTEK:s Startlinje producerat. Småföretagsdelegationens uppfattning är att det går att komplettera det befintliga materialet till att bli en handledning för samtliga företagare oavsett bransch. Handledningen skall också finnas tillgänglig via Internet genom NUTEK:s försorg.
- Det måste bli enklare att registrera företag. Delegationen ser också på detta område Kanada som ett föregångsland. Där kan nyföretagare via dator registrera sitt företag med namn, anmäla sig för olika skatter och försäkringskassa samt ordna eventuella tillstånd. Enligt uppgift tar hela proceduren ca 20 minuter. Ett förslag med detta innehåll har tidigare överlämnats till regeringen (Dnr 97/70).

5.4 Förslag kring kompetensförsörjning

Småföretagsdelegationen har i rapporten "Kompetens i småföretag" (SOU 1998:77) lämnat förslag till hur småföretags kompetensförsörjning bör förbättras. Detta förslag redovisas nedan i sammanfattning.

- Ett system med möjlighet till individuella kompetenskonton införs. Företaget och de anställda eller den anställde ensam får göra avsättningar av medel som skall användas för kompetensutveckling under skattemässigt gynnsamma villkor. Medlen skall användas för avsedda ändamål och inom en viss tid, annars återgår de till beskattning på vanliga villkor.

- En referensbank byggs upp omfattande uppgifter om kompetens-konsulter med olika specialisering till vilka fogas namn på företagare som har anlitat konsultföretagen och är villiga att ge referenser.
- Ett nationellt projekt – en IT-kampanj – genomförs i småföretag med hjälp av datakunniga ungdomar för att lyfta företagen över IT-tröskeln och öka deras IT-kunskaper. En första etapp bör omfatta 10 000 småföretag och – om denna utfaller väl – hela kampanjen ca 200 000 företag. Kampanjen bekostas av staten, IT-företagen och de deltagande småföretagen.
- Ett virtuellt utbildningscentrum, VUC, för småföretagens lärande i arbetet startas som en treårig försöksverksamhet. Centret skall vara en one-stop-shop för företagets beställningar och svara för kund- och leverantörssökning, förpackning och spedition av IT-förmedlat material från alla relevanta kunskapskällor – företag, myndigheter, utbildningsinstitutioner och andra, internationellt och nationellt. VUC skall med denna specialisering vara en unik nod och komplettera landets befintliga distansutbildningsnätverk.
- En databas läggs upp på Internet bestående av frivilliga rådgivare med specialistkunskaper som är villiga att engagera sig som samtalspartners och bollplank åt småföretagare.
- Ett nationellt ramkoncept: ”SME Projekt – akademiker på öppet köp” läggs upp och drivs av högskolor och institutioner nära företag och högskolor. Projektet syftar till att underlätta rekryteringen av akademiker till småföretagen och att göra småföretagssektorn mer intressant för de högskoleutbildade.
- En länk läggs in på Internet för att lotsa småföretagare till information om var och hur extern kompetens, t.ex. mentorer och styrelseledamöter, kan sökas. Länken införs lämpligen i något befintligt informationssystem för småföretagare, t.ex. SME-link.

5.5 Förslag kring kapitalförsörjning

Småföretagsdelegationen har i rapporten ”Kapitalförsörjning till småföretag” (SOU 1998:93) lämnat förslag till hur småföretagens kapital-

försörjning bör förbättras i Sverige. Detta förslag redovisas nedan i sammanfattning.

Skattepremierat småföretagarkonto

Småföretagsdelegationen föreslår att staten skattegynnar sparande för att starta eller expandera småföretag genom att tillåta privatpersoner att göra avsättningar till ett speciellt "småföretagarkonto". Vårt förslag har likheter med systemen för skogskontoavsättning respektive avdragsrätt för individuellt pensionssparande.

Periodiseringsfond

För att minska skatteuttaget på investeringar som finansieras med av rörelsen internt genererade medel föreslås utökade möjligheter till avsättning till periodiseringsfond

Uppskjuten reavinstbeskattning

Inför uppskjuten reavinstbeskattning vid återinvestering i aktier i onoterade företag. Systemet kan byggas på den uppskjutna reavinstbeskattning som tillämpas vid försäljning och köp av fastigheter.

Pensionsmedel

Vi föreslår att en statlig förhandlingsman får i uppdrag att samla olika aktörer såsom fackförbund, försäkringsbolag och pensionsfonder till bildande av särskilda riskkapitalbolag med uppgift att placera i småföretag och andra riskkapitalbolag.

Förlustgarantier

Statliga förlustgarantier om 50 procent till riskkapitalbolagens placeringar i onoterade bolag införs efter dansk modell. De beskattningsregler som gäller för investmentbolag skall, om vissa förutsättningar är uppfyllda, även kunna äga tillämpning på riskkapitalbolag.

Riskkapitalbolag skall få klassas som investmentbolag

Investmentbolag beskattas i huvudsak ej i bolaget, utan hos sina ägare. Vi föreslår att även riskkapitalbolag skall få klassas som investmentbolag i beskattningshänseende, utan att behöva noteras på börsen. För att riskkapitalbolagen inte skall kunna användas som ett instrument för skatteundandragande bör vissa kompletterande regler ställas upp

Placeringsregler för fonder, banker och försäkringsbolag

Sverige har sedan länge ett stort institutionellt förvaltad sparande. Dagens placeringsregler innebär att fonder m.fl. i huvudsak ej får äga

mer än vad som motsvarar 5 procent av röstetalet eller 34,5 procent av aktiekapitalet i ett företag.

Inom EU pågår emellertid för närvarande en översyn av placeringsreglerna, med särskilt sikte på begränsningsreglerna. Sverige bör anpassa sina placeringsregler till europeisk praxis. Småföretagsdelegationen föreslår att placeringsreglerna i lag om värdepappersfonder, bankrörelselagen, försäkringsrörelselagen m.fl. lagar ändras så att dessa institutioner får rätt att förvärva aktier i onoterade bolag motsvarande maximalt 10 procent av röstetalet eller maximalt 69 procent av aktiekapitalet.

5.6 Förslag kring social ekonomi och samverkan mellan småföretag

Småföretagsdelegationen har i rapporten "Goda idéer om småföretag och samverkan" (SOU 1998:92) lämnat förslag till hur samverkan mellan företag och utveckling av företag inom området "social ekonomi" bör förbättras i Sverige. Detta förslag redovisas nedan i sammanfattning.

- Stöd till utveckling av nätverksfrämjande lokala aktörer och strukturer baserade på småföretagens egna initiativ; dessa mötesplatser "auktoriseras" och tillförs finansiella resurser från samhället.
- Småföretagen bör ges ett starkare inflytande i offentliga stödorgan.
- Konsultativa uppgifter skiljs helt från företagsfrämjande hos myndigheter.
- En översyn görs av de befintliga stödorganisationerna. Målsättningen bör vara att det skall finnas en mångfald av stödorgan, småföretagen skall ges möjlighet att välja stödorgan. Inget stödorgan har i realiteten kompetensmässig eller personalmässig möjlighet att hantera alla typer av företag, branscher och företagare. Olika stödorgan skall likställas.
- Lån med statliga garantier bör kunna förmedlas även via andra fonder, företag och organ än banker.

- Nätverkslån införs – lån till grupper av företagare som har ett begränsat kapitalbehov, som vill ta ett gemensamt ansvar för lånet och samverka för utveckling av företagen.
- Det näringspolitiska ansvaret för alla typer av småföretagsfrågor inklusive kooperativa frågor samordnas inom ett departement – Närings- och handelsdepartementet.
- Offentligt stöd omfördelas för att möjliggöra en ökad satsning på utveckling av företagarkompetens och samverkan inom vårdsektorn, omsorgssektorn och kultursektorn.
- Under fem år avsätts resurser för att stimulera forskning om småföretagssamverkan.
- Befrielse från eller restitution av moms och arbetsgivaravgifter för hushållsnära tjänster testas inom två län under kommande mandatperiod.

6 Genomförande, kostnader och finansiering

6.1 Inledning

I föreliggande avsnitt sammanfattas översiktligt bedömda effekter av delegationens förslag. Vidare diskuteras hur förslagen skall finansieras.

6.2 Effekter för småföretagen och företagsklimatet av föreslagna åtgärder

Småföretagsdelegationen har avgivit ett betydande antal förslag som vart och ett för sig och sammantaget syftar till att förbättra situationen för landets mindre och medelstora företag. De syftar således till att skapa sådana förhållanden för företagen att de lättare kan växa och bedriva sin verksamhet med lönsamhet. Det torde vara obestridligt att goda verksamhetsförhållanden för de mindre företagen är positivt för landets ekonomiska utveckling och för sysselsättningen. Det är i småföretagen tillväxten i sysselsättning förväntas komma att ske.

Delegationen anser det inte vara meningsfullt att närmare utveckla bedömningar av effekterna av varje enskilt förslag. Sammantaget innebär dock förslagen när de har genomförts – jämfört med situationen innan – att

- de mindre företagen i sin verksamhet möts av färre och mindre krångliga regler
- uppgiftslämnandet begränsas
- nya regler som tillkommer är bättre anpassade till småföretagens situation
- det går lättare och snabbare för företagen att hitta fram till rätt instans för rådgivning eller stöd

- den offentliga stödstrukturen har förenklats och gjorts mer överblickbar
- småföretagen är genom kompetenshöjande insatser bättre rustade att möta en allt hårdare konkurrens; detta gäller särskilt företag som har att konkurrera på den internationella arenan
- mindre företag utnyttjar i högre grad de fördelar som ligger i samverkan mellan företag
- småföretagens riskkapitalförsörjning har underlättats
- konkurrensnackdelar för mindre företag har begränsats.

Sammantaget blir således effekten av delegationens förslag – när de har genomförts – att fler nya företag kommer att bildas och fler företag med möjlighet att växa utnyttjar denna möjlighet. Härmed ökar effektiviteten på marknaden och konkurrenstrycket blir större. Den ekonomiska tillväxten, produktionen och sysselsättningen i landet ökar.

Med den utveckling som här skisseras kommer skatteintäkterna i samhället att öka genom att en större skattebas etableras. Samtidigt minskar behovet av arbetsmarknadsåtgärder och utgiftstrycket begränsas, särskilt i arbetslöshetsförsäkringen. Delegationen har inte försökt att kvantifiera de här angivna effekterna. Det torde dock stå klart att effekterna på sikt är av mycket betydande storlek.

Det kan mot här angiven bakgrund ligga nära till hands för delegationen att föreslå att reformförslagen skall finansieras med de långsiktiga positiva budgeteffekter som bedöms uppstå. Delegationen skall dock enligt allmänna direktiv – liksom alla andra kommittéer – ange finansiering av sina förslag även på kort sikt. I det följande redovisas därför en översiktlig analys av budgeteffekter samt förslag till finansiering.

6.3 Budgeteffekter och finansiering

Delegationen har föreslagit ett stort antal åtgärder som samtliga syftar till att förbättra situationen för de mindre företagen. Vissa av dessa förslag har inga eller närmast försumbara budgeteffekter. Några leder till vissa besparingar. Ytterligare ett antal förslag leder till måttliga utgiftsökningar. Ett mindre antal av förslagen leder till betydande utgiftsökningar vilka dock på längre sikt bedöms komma att kompenseras med intäktsökningar.

Delegationen redovisar i det följande förslag till finansiering avseende

- dels en uppskattad nettoeffekt av den merpart av förslagen som vart och ett beräknas medföra endast begränsade budgeteffekter,
- dels de förslag som medför mer betydande utgiftsökningar.

6.3.1 Budgeteffekter av merparten av förslagen

I följande sammanställning anges de förslag delegationen har ingivit till regeringen med en kortfattad kommentar för vart och ett av förslagen. Budgeteffekter har här för de flesta förslag inte kvantifierats. De betecknas som ”små” eller ”svagt positiva” med vilket menas att de vart och ett inte bedöms överstiga 5 miljoner kronor. För några av förslagen har beräknats en något högre budgeteffekt vilket då särskilt anges.

Förslagen

<i>Förslag</i>	<i>Budgeteffekt/år</i>	<i>Kommentar</i>
----------------	------------------------	------------------

Regelförenkling

Snabbare patent	Inga statsfinansiella effekter	
Patentskydd för enklare uppfinningar	Inga statsfinansiella effekter	
Datalagstiftningen bör ges en mindre byråkratisk utformning	Inga statsfinansiella effekter	
Inför enhetligt beräkningsunderlag för ersättningar i de allmänna försäkringarna	Svagt positiva statsfinansiella effekter	Minskad administration
Slopa onödigt uppgiftslämnande till försäkringskassan	Svagt positiva statsfinansiella effekter	Billigare administration för försäkringskassan kan leda till utgiftsminskningar

<i>Förslag</i>	<i>Budgeteffekt/år</i>	<i>Kommentar</i>
----------------	------------------------	------------------

Klargör arbetsgivarnas rehabiliteringsansvar	Små statsfinansiella effekter	Kan möjligen leda till att försäkringskassan betalar det som företag i dag skall betala
Beskattningen av tjänstebilar bör schabloniseras	Svagt positiva statsfinansiella effekter	Billigare administration kan leda till utgiftsminskningar
Enklare registrering av företag	Svagt positiva statsfinansiella effekter	Billigare administration kan leda till utgiftsminskningar
F-skattsedel skall bli lättare att få	Inga statsfinansiella effekter	
Förenklad självdeklaration för egenföretagare	Inga statsfinansiella effekter	
Slopa skattetillägg för fel i momsredovisningen	Små statsfinansiella effekter	
Lättnader i företagets uppgiftslämnande till myndighet	Minskade statliga utgifter	På sikt minskade kostnader hos myndigheter
Storleksgräns för uppgiftslämnande till SCB	Inga statsfinansiella effekter	
Fastighetsägare skall ej behöva lämna uppgifter till lägenhetsregister	Inga statsfinansiella effekter	
Förenkling av tullprocedurerna	Svagt positiva statsfinansiella effekter	Billigare administration kan leda till utgiftsminskningar
Slopa avgifter och byråkrati kring den obligatoriska ventilationskontrollen	Svagt positiva statsfinansiella effekter	Billigare administration kan leda till utgiftsminskningar
<i>Förslag</i>	<i>Budgeteffekt/år</i>	<i>Kommentar</i>

Slopa lagen om obligatorisk platsanmälan	Svagt positiva statsfinansiella effekter	Billigare administration kan leda till utgiftsminskningar
Punktlighetsmål i myndighetsutövning prövas inom ett tiotal myndigheter	Inga statsfinansiella effekter	Omfördelning av resurser inom myndigheter
Prövning av kommunal kompetens att driva affärsverksamhet genom "Rådet för konkurrens på lika villkor"	Inga statsfinansiella effekter	
Avreglera förordnandet av ordningsvakter	Svagt positiva statsfinansiella effekter	Billigare administration kan leda till utgiftsminskningar
Slopa behovsprövning för tandläkare	Minskade statliga utgifter	Minskad myndighetsutövning
Fritt val i barn- och ungdomstandvården	Inga statsfinansiella effekter	
Konkurrensneutralt boende för funktionshindrade	Inga statsfinansiella effekter	
Avreglera biluthyrningen	Svagt positiva statsfinansiella effekter	Billigare administration kan leda till utgiftsminskningar
Avreglera långväga busstrafik	Svagt positiva statsfinansiella effekter	Billigare administration kan leda till utgiftsminskningar
Marknadsanpassa regelsystemet för tolkning	Inga statsfinansiella effekter	
<i>Förslag</i>	<i>Budgeteffekt/år</i>	<i>Kommentar</i>

**Vissa förenklings-
förslag**

Informations- och samrådspåikt vid markarbeten	Inga statsfinansiella effekter	
Förenkla redovisningen av mat och alkohol för restauranger	Minskade statliga utgifter	Leder till besparingar hos (minskade anslag till) Alkoholinspektionen
Förenkla semesterlagen	Minskade statliga utgifter	Administrativa förenklningar leder till kostnadsbesparingar hos myndigheter, vilket ger minskade anslag
Konkurrensneutralitet mellan statligt anställda distriktsveterinärer och privatpraktiserande veterinärer	Inga statsfinansiella effekter	
Myndighets-samverkan vid anmälan	Inga statsfinansiella effekter	Merarbete för myndigheter som dock kan finansieras genom omprioriteringar. Datateknik gör myndighetssamverkan kostnads-effektiv
EU:s strukturfonder	Inga statsfinansiella effekter	
Offentliga upphandlingar	Inga statsfinansiella effekter	
Konkurrensnedsridande stöd	Inga statsfinansiella effekter	
<i>Förslag</i>	<i>Budgeteffekt/år</i>	<i>Kommentar</i>
Moms och upp-	Små statsfinansiella	

bördsdeklaration	effekter	
Nya EG-anpassade regler om resultaträkningens utformning	Inga statsfinansiella effekter	

Småföretag och samverkan

Stöd till utveckling av nätverksfrämjande lokala aktörer och strukturer baserade på småföretagens egna initiativ; mötesplatserna "auktoriseras" och tillförs finansiella resurser från samhället	Små statsfinansiella effekter	
Småföretagen bör ges ett starkare inflytande i offentliga stödorgan	Inga statsfinansiella effekter	
Konsultativa uppgifter skiljs helt från företagsfrämjande hos myndigheter	Inga statsfinansiella effekter	
En översyn görs av de befintliga stödorganisationerna	Inga statsfinansiella effekter	
Lån med statliga garantier bör kunna förmedlas även via andra fonder, företag och organ än banker	Inga statsfinansiella effekter	
<i>Förslag</i>	<i>Budgeteffekt/år</i>	<i>Kommentar</i>
Nätverkslån införs – lån till grupper av	Inga statsfinansiella effekter	Omfördelning av befintliga lån

företagare som har ett begränsat kapitalbehov och som vill ta ett gemensamt ansvar för lånet och samverka för utveckling av företagen		
Det näringspolitiska ansvaret för alla typer av småföretagsfrågor inklusive kooperativa frågor samordnas inom ett departement – Närings och handelsdepartementet	Inga statsfinansiella effekter	
Offentligt stöd omfördelas för att möjliggöra en ökad satsning på utveckling av företagarkompetens och samverkan inom vård-, omsorgs- och kultursektorn	Inga statsfinansiella effekter	Omfördelning sker
Simulera forskning om småföretags-samverkan	Små statsfinansiella effekter	Omfördelning av forskningsmedel
Befrielse från eller restitution av moms och arbetsgivaravgifter för hushållsnära tjänster testas inom två län under kommande mandatperiod	Vissa statsfinansiella effekter	Dock kommer en del av den s.k. svarta sektorn att bli vit vilket leder till intäktsökningar
<i>Förslag</i>	<i>Budgeteffekt/år</i>	<i>Kommentar</i>

Kapitalförsörjning

Förlustgarantier	Små kostnader	I dag är riskkapitalbolagens investeringar i småföretag små och ger därför inte staten några betydande inkomster. Genomförs förslagen bedöms inkomsterna för riskkapitalbolagens ägare att öka, vilket skulle öka statens skatteintäkter. I Danmark har kostnaderna varit låga
Riskkapitalbolag skall skattemässigt klassas som investmentbolag	Negativa men begränsade effekter	
Pensionskapital till riskkapitalbolag	Inga statsfinansiella effekter	
Placeringsregler för fonder, banker och försäkringsbolag	Inga statsfinansiella effekter	

Tillgänglighet

Staten bör ansvara för ett Internet-baserat informationssystem	10 milj. kr	Vissa medel har anslagits till SME-link
--	-------------	---

<i>Förslag</i>	<i>Budgeteffekt/år</i>	<i>Kommentar</i>
På lokal nivå skall det finnas Internetansluten dator, på bibliotek, näringslivskontor eller	Inga statsfinansiella effekter	Omprioriteringar inom kommunbudgetar

motsvarande		
Regeringen uppdrar åt myndigheter att dessa i kontakter med småföretagare ägnar särskild uppmärksamhet vad gäller informationen till företagen	Inga statsfinansiella kostnader	
Regering och riksdag bör fatta sina beslut med sådan tidsmarginal att myndigheterna kan informera företagen i god tid	Inga statsfinansiella kostnader	
Uppgiftslämnande bara en gång	1-10 milj. kr	Toppledarforum projekt 4 är i gång. Mer resurser behövs. I Norge tog det 60 personer flera år att bygga upp Brønnøysundsregistret, en databas där myndigheter från hela Norge hämtar uppgifter i stället för hos företagen
Regeringen uppdrar åt PRV och RSV att utforma gemensamma blanketter	Inga statsfinansiella kostnader	Omprioriteringar inom nuvarande budgetar

<i>Förslag</i>	<i>Budgeteffekt/år</i>	<i>Kommentar</i>
Informationen görs mer lättillgänglig. Regeringen bör utfärda föreskrifter till myndigheterna	Små kostnader	

att förmedla information om regeländringar som berör småföretagarna med jämna mellanrum genom utskick eller via Internet		
Ökade befogenheter för handläggare, genom kompetenshöjande insatser	Inga statsfinansiella kostnader	Omprioriteringar inom nuvarande budgetar
Myndigheterna skall betrakta småföretagarna som sina kunder. Öppet även på klämdagar	Inga statsfinansiella kostnader	Omprioriteringar inom nuvarande budgetar
Regeringen bör uppdra åt myndigheterna att lämna bindande löften om hur lång tid det tar att avgöra ett ärende	Inga statsfinansiella kostnader	Omprioriteringar inom nuvarande budgetar
Samtliga blanketter som företagarna skall fylla i bör förenklas och förkortas	Inga statsfinansiella kostnader	Omprioriteringar inom nuvarande budgetar

<i>Förslag</i>	<i>Budgeteffekt/år</i>	<i>Kommentar</i>
Informationsansvariga kontaktpersoner för företagen skall finnas vid statliga myndigheter och kom-	Inga statsfinansiella kostnader	Omprioriteringar inom nuvarande budgetar

muner, för att rätt kunna hänvisa den som söker information		
Näringslivsprogram för alla kommuner	Inga statsfinansiella kostnader	Omprioriteringar inom nuvarande budgetar
En handledning för företagare utarbetas	Små kostnader	
Registrering av företag via Internet	Tekniska investeringar 1 milj. kr 4 personer anställda 2 milj. kr/år Infoinsamling vid starten 1 milj. kr Summa initialt 4 milj. kr	

Kompetens utveckling

En referensbank med namn på företagare som kan lämna referenser betr. Kompetenskonsulter	Inga statsfinansiella effekter	
IT-kampanj	5 milj. kr för etapp 1. Kostnaden för hela kampanjen 200 milj. kr	Delas mellan IT-företag, småföretag och staten
Virtuellt utbildningscentrum, VUC	30 milj. kr	Anslag begärt – treårig försöksverksamhet
<i>Förslag</i>	<i>Budgeteffekt/år</i>	<i>Kommentar</i>
Databas med namn på frivilliga rådgivare	Inga statsfinansiella effekter	
SME-projekt – Akademiker på öppet köp	Inga statsfinansiella effekter	Omprioriteringar i högskolor och universitet

Internetlänk för lotsning till info om hur extern kompetens kan sökas	Inga statsfinansiella effekter	
---	-----------------------------------	--

Sammanfattande bedömning av budgetkonsekvenser

Av sammanställningen framgår att merparten av delegationens förslag vart och ett för sig inte medför några direkta budgeteffekter eller endast begränsade effekter. Vissa förslag medför besparingar. På sikt bedömer delegationen att den sammantagna budgeteffekten innebär en väsentlig förstärkning. I det kortare perspektivet uppskattar delegationen den ökade budgetbelastningen av här angivna förslag till netto ca 100 miljoner kronor.

6.3.2 Budgeteffekter av vissa större reformer

Kostnader för förslagen

Delegationen har föreslagit ett antal åtgärder som innebär betydande utgiftsökningar i ett kort och medellångt perspektiv. På längre sikt kommer emellertid även dessa åtgärder att resultera i ökade skatteintäkter både direkt och indirekt.

Individuellt kompetenskonto

Redan ett system som enbart omfattar individers avsättningar till kompetenskonton innebär att stora belopp kommer att ackumuleras. Vid ett antagande om att det till varje konto i systemet månadsvis får avsättas 300 kronor och att halva arbetskraften (ca 2 miljoner personer) utnyttjar möjligheten, betalas 7,2 miljarder kronor årligen in i systemet. Den uteblivna skatteintäkten för staten är 3,6 miljarder kronor årligen, vid ett antagande om en genomsnittlig marginalskatt på 50 procent. Om företagen samtidigt skall betala in belopp motsvarande arbetsgivaravgifterna (42 procent), tillkommer ett avgiftsbortfall på 3 miljarder kronor.

Skattepremierat småföretagarkonto

Om förslaget utformas så att ett sparande upp till två basbelopp per år blir avdragsgillt vid beskattningen för fysiska personer innebär förslaget en statsfinansiell belastning på maximalt 1,1 miljarder kronor årligen. Beräkningen baseras på ett antagande om att ungefärligen 50 000 personer i genomsnitt kommer att utnyttja systemet och att avdraget tillåts i inkomstlaget kapital där avdragseffekten är maximerad till 30 procent. Antagandet om antalet personer som beräknas utnyttja möjligheten till avdragsgillt sparande bygger på att kapitalet enbart kan användas till att starta ett aktiebolag eller att öka aktiekapitalet i onoterade bolag som understiger de beloppsmässiga gränser som presenteras i avsnittet om det skattepremierade småföretagarkontot. Genom att restriktioner läggs på vilken typ av verksamhet företaget får ha som sin huvudsakliga verksamhet och att en skattekreditavgift tas ut vid otillbörligt utnyttjande av reglerna utan motsvarande investering i småföretag så hålls de statsfinansiella effekterna av förslaget på en rimlig nivå. Regler kring lägsta tillåtna innehavstid för att komma i åtnjutande av avdragsgillheten bör också minska möjligheterna till skatteundandragande och därmed den statsfinansiella belastningen.

Periodiseringsfonder

Det småföretagsinriktade förslaget till reformering av lagen om periodiseringsfonder innebär väsentligt utökade möjligheter att göra avsättningar till periodiseringsfond. Förslaget är utformat så att avsättning skall kunna ske med 50 procent av beskattningsbar inkomst upp tills att det ackumulerade avsatta beloppet i periodiseringsfonderna i bolaget uppgår till 3 miljoner kronor. Avsättning utöver dessa tre miljoner kronor görs enligt nu gällande regler.

Långt ifrån samtliga företag kommer att kunna utnyttja denna möjlighet till ökad avsättning till periodiseringsfond. Faktorer som begränsar de statsfinansiella effekterna är att företag som slår i taket på 3 miljoner kronor i total ackumulerad periodiseringsfond inte överhuvudtaget eller åtminstone inte fullt ut kan utnyttja de ökade avsättningsmöjligheterna. En annan faktor att beakta är att många av småföretagen inte har tillräcklig vinst eller kanske inte någon vinst överhuvudtaget, vilket gör att dessa företag också faller bort från de som kan nyttja den föreslagna ändringen. En koncernspärr som hindrar koncerner att utnyttja de ökade avsättningsmöjligheterna i samtliga sina mindre dotterbolag innebär också att dessa helt faller utanför ramen för åtgärden. Dessutom finns företag som av olika anledningar i dag inte fullt ut utnyttjar existerande skattemässiga reserveringsmöjligheter vilket leder till slutsatsen att det marginella skattebortfallet i deras fall helt eller delvis bortfaller.

Sammantaget innebär detta att den prognostiserade bolagsskattebasen som beräknas ligga mellan 190-200 miljarder de närmaste åren, väsentligt måste reduceras för att kunna få en rimlig bedömning av de statsfinansiella konsekvenserna av förslaget. Delegationen gör bedömningen att ca 65 procent av bolagsskattebasen bortfaller och att den statsfinansiella kostnaden enligt kassamässiga principer blir 5,2 miljarder kronor ($195 \text{ mrd} \times 35\% \times 28\% \times (50-22,5\%)$). Beräkningen bygger på ett antagande om att utnyttjandegraden fördelar sig jämnt mellan å ena sidan handelsbolag och enskilda näringsidkare, där avsättning tillåts med 25 procent, och å andra sidan aktiebolag och ekonomiska föreningar, där avsättningsmöjligheterna i nuläget endast är 20 procent. Den varaktiga effekten av delegationens förslag blir betydligt lägre eftersom de ökade avsättningsmöjligheterna till periodiseringsfond endast innebär en temporär skattecredit på maximalt fem år. Delegationen bedömer att den varaktiga effekten åtminstone inte bör bli högre än 1 miljard kronor.

Uppskjuten reavinstbeskattning vid återinvestering i aktier i onoterat företag

Den slutgiltiga utformningen av förslaget kommer att i hög grad påverka storleken av förslagets statsfinansiella effekter. Delegationen har inte i detalj tagit ställning till utformningen av förslaget och kan därför endast översiktligt bedöma effekterna av förslaget. Huruvida uppskov med reavinstbeskattningen skall tillåtas vid försäljning av noterade aktier och återinvestering i onoterade aktier är bara ett exempel på ställningstaganden som kommer att få stor inverkan på bedömningen.

Delegationen bedömer, med hänsyn till den låga omsättningen av onoterade aktier, att förslaget får relativt begränsade statsfinansiella effekter. Kompletteras förslaget också med särskilda spärregler som exempelvis krav på viss innehavstid för att kunna utnyttja möjligheten till uppskov med realisationsvinstbeskattningen bedömer delegationen att förslagets statsfinansiella belastning kassamässigt inte kommer att överstiga 0,2 miljarder kronor. Den varaktiga effekten kommer att bli lägre eftersom förslaget inte innebär en permanent skattelättnad utan endast ett uppskov med realisationsvinstbeskattningen.

De uppskattade kassamässiga effekterna på statsbudgeten av de beskrivna förslagen är summerade i följande sammanställning. Det skall framhållas att den varaktiga effekten är avsevärt mycket lägre, särskilt vad avser förslaget om periodiseringsfond.

Sammanställning av kostnader (angivet i miljarder kronor)

Kompetenskonto	3,6
Starta-eget-konto	1,1
Ökade avsättningsmöjligheter till periodiseringsfond för småföretag	5,2*
Uppskjuten reavinstbeskattning vid återinvestering i aktier i onoterade bolag	0,2
Nettoeffekt av övriga förslag	0,1
Totalt att finansiera	10,2

* Den *varaktiga* effekten beräknas inte överstiga 1 miljard kronor.

Finansiering

Delegationen diskuterar här möjliga finansieringskällor för de föreslagna åtgärderna. En grundinställning är att tiden nu är mogen för ett nytt synsätt och ett nytt perspektiv. Det är dags att på allvar befrämja tillväxt och entreprenörsanda genom väsentliga förenklingar för de mindre företagen vad avser regelverk och myndighetskontakter. Det är också av stort värde om de positiva attityder till småföretag och småföretagande som alltmer märks i den allmänna debatten får ett tydligt genomslag hos alla offentliga organ. Samtidigt kan passivt stödjande insatser från det allmänna begränsas. Detta synsätt innebär exempelvis att *en* väsentlig finansieringskälla för de offensiva förslag som lämnas av delegationen är arbetsmarknadspolitiska medel.

I det följande redovisar delegationen en rad möjliga finansieringskällor. Härvid anges finansieringsmöjligheter som sammantaget avsevärt överstiger kostnaderna för de redovisade förslagen. Detta gäller även om indirekta effekter såsom skatteintäkter genererade av ökad tillväxt och sysselsättning inte alls räknas in, trots att de på sikt blir en realitet när förslagen genomförs. Finansieringsalternativen i det följande anger således flera möjliga vägar och är en ram inom vilken finansieringen kan säkerställas. Den exakta utformningen bör dock göras av regeringen och fastställas av riksdagen i samband med beredningen och genomförandet av respektive förslag.

Bruttoutrymme för finansiering av Småföretagsdelegationens samtliga föreslagna åtgärder (angivet i miljarder kronor)

Arbetsmarknadspolitiska åtgärder	12
---	-----------

Varav innefattas neddragningar av åtgärder som exempelvis beredskapsarbete, ALU, API, rekryteringsstöd, starta eget-bidrag och arbetsmarknadsutbildning.

Företagsstöd**2****Utförsäljning av statligt ägda företag****4**

Potentiellt företagsvärde bedöms till ca 200-250 miljarder. Besparingspotentialen för staten blir dock endast ca 4 miljarder efter att hänsyn tagits till att staten också går miste om framtida utdelning och att försäljningarna enbart ger en engångseffekt på statsbudgeten. Försäljningsintäkterna från en utförsäljning av statliga företag kan inte användas till löpande finansiering utan det är den bedömda ränteeffekten av en utförsäljning som tas upp som en förstärkning av statsbudgeten.

Totalt besparingsutrymme eller förstärkning av budgeten**18**

6.4 Genomförande av förslagen

Delegationen föreslår att regeringen i de fall den själv beslutar snarast påbörjar genomförandet av de förslag delegationen nu lägger fram. Delegationen har noterat att flera av de förslag som tidigare har framförts till regeringen nu också har börjat att genomföras eller blivit föremål för en aktiv beredning i Regeringskansliet. Vissa av de förslag som lämnas kräver riksdagsbehandling. Regeringen bör redan under nästkommande riksmöte återkomma till riksdagen med konkreta förslag på dessa områden.

Några av delegationens förslag innebär förändringar av system eller inrättande av funktioner som syftar till successiva förbättringar för de mindre företagen. Delegationen finner det angeläget att regeringen löpande håller riksdagen informerad om de förbättringar som genomförs för småföretagen även om flera av dessa åtgärder formellt inte behöver läggas fast av riksdagen. Mot denna bakgrund förelår delegationen att regeringen årligen – exempelvis i anslutning till budgetpropositionen – systematiskt redovisar för riksdagen vilka åtgärder som under det senaste året har vidtagits i syfte att förbättra villkoren för små och medelstora företag.

Småföretagsdelegationen

Ordförande: Kommunalrådet Mats Johansson, Karlskrona kommun

Ledamöter:

Verkst. direktören Gunilla Almgren, REGAB Reglerarmatur AB
Bankdirektören Erling Bergkvist, AB Industrikredit
Förbundsordföranden Gunnar Erlandsson, SEKO (avliden 1998-05-23)
Personalchefen Camille Forslund, Keyline Städ och Konsult AB
Direktören Sune Halvarsson, NUTEK
Direktören Stina Hubendick, Källskär Konsult AB
Verkst. direktören Per-Olof Jönsson, Kooperativa Institutet
Direktören Jan Krylborn, Industriförbundet
Verkst. direktören Gunnel Mohme, Tjänsteförbundet
Generaldirektören Anita Steen, Riksskatteverket
Tekn.dr. Bengt-Arne Vedin, Ruben Rausings Fond
Köpmannen Birgitta Ytterström, ICA Ånge

Experter:

Departementssekreteraren Mats Fagerlund,
Närings- och handelsdepartementet
Departementsrådet Yvonne Fredriksson,
Närings- och handelsdepartementet
Lantbrukaren Magnus Johansson, Bleckenstad, Mjölby
Departementsrådet Staffan Sandström
Närings- och handelsdepartementet
Departementsrådet Charlotte Zackari,
Närings- och handelsdepartementet

Sekretariat:

Huvudsekreterare Björn Jansson
Bitr. sekreterare Martin Hammarström
Sekreterare Lena Noreland
Sekreterare Sven Sjögren
Assistent Kerstin Svensson